

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

*Стан виконання бюджетних програм з питань соціального захисту
учасників війни України проти російської агресії*

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ВСЕУКРАЇНСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЮРИДИЧНА СОТНЯ»

2018 РІК

ЗМІСТ

Перелік скорочень та термінів.....	4
Вступ	5
Резюме звіту	6
Розділ 1. Забезпечення житлом учасників війни України проти російської агресії	9
Розділ 2. Соціальна та професійна адаптація учасників війни України проти російської агресії	12
Розділ 3. Психологічна реабілітація учасників війни України проти російської агресії.....	14
Розділ 4. Санаторно-курортне лікування учасників війни України проти російської агресії	18
Розділ 5. Медична реабілітація, протезування учасників війни України проти російської агресії.....	23
Розділ 6. Медичне забезпечення учасників війни України проти російської агресії.....	27
Розділ 7. Інші пільги та соціальні гарантії, передбачені законом для учасників війни України проти російської агресії, які не фінансуються із державного бюджету	30
Розділ 8. Матеріальна допомога учасникам війни України проти російської агресії	33
Розділ 9. Одноразова грошова допомога у разі інвалідності або загибелі (смерті) учасників війни України проти російської агресії.....	36
Розділ 10. Допомога громадським організаціям ветеранів	41
Висновки та рекомендації	43

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ

Учасники війни України проти російської агресії

особи, які захищали (захищають) незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь у бойових діях на Сході України. Використання терміну обумовлене тим, що дії на Сході України юридично та фактично підпадають під ознаки міжнародного збройного конфлікту згідно Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року про захист жертв війни, а тому до учасників такого конфлікту повинні застосовуватися відповідні нормативні визначення.

АТО

Антитерористична операція на Сході України

Держмолодьбуд

Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву

ЗСУ

Збройні сили України

КЗпП

Кодекс законів про працю України

КМУ

Кабінет Міністрів України

Мінсоцполітики

Міністерство соціальної політики України

МОЗ

Міністерство охорони здоров'я України

Міноборони

Міністерство оборони України

ОГД

одноразова грошова допомога

Органи соцзахисту

регіональні та районні органи соціального захисту населення

ДСУСВВУАТО

Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції

Стаття 17 Конституції України покладає на державу обов'язок соціальної підтримки громадян, які захищали Україну в складі Збройних Сил України, інших військових формувань, а також членів їхніх сімей. На сьогодні існує 8 бюджетних програм та 21 пільга за законом «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» для учасників війни України проти російської агресії. Однак, кількість не завжди означає якість. Основною причиною декларативної природи державної політики України щодо ветеранів є брак коштів у державному бюджеті.

7 грудня 2017 року був прийнятий Закон України «Про державний бюджет України на 2018 рік», який передбачає 3 396 293,3 тис. гривень на забезпечення потреб ветеранів війни України проти російської агресії. В розрахунку на одного учасника бойових дій – це ≈10 633 гривень на рік.

Приблизно такі ж суми виділялись і протягом 2017 (3 378 954,0 тис. гривень) та 2016 років (2 940 162,4 тис. гривень)¹. Закони України про державний бюджет на 2016, 2017 та 2018 роки передбачають доволі схожі системи фінансування потреб ветеранів.

Однак, незважаючи на подібність структури та видатків державних бюджетів різних років на соціальне забезпечення ветеранів, є певні нюанси щодо використання коштів в 2016 та 2017 роках. З метою уникнення помилок та перенесення досвіду попередніх років на 2018 рік, громадська організація «Юридична Сотня» підготувала порівняльний аналіз бюджетів трьох років: 2016, 2017 та 2018. Вивчення фактичного стану виконання бюджетних програм з питань соціального захисту учасників війни України проти російської агресії дозволило побачити недоліки процесу виконання та планування бюджетних програм, оцінити результативні показники бюджетних програм та виявити пільги, які не фінансуються та фактично стали «мертвими нормами».

Дослідження проводилось шляхом аналізу положень та додатків до законів України про державні бюджети на 2016, 2017 та 2018 років, паспортів бюджетних програм, бюджетних запитів, офіційних звітів та оцінок виконання бюджетних програм, даних про використання бюджетних коштів, розміщених на офіційних веб-сайтах державних органів та іншої інформації з відкритих джерел.

Аналітичний звіт складається з 9 розділів, кожен з яких присвячений окремому напрямку соціального захисту, реабілітації та адаптації учасників війни України проти російської агресії.

¹ Сума обрахована шляхом доданку коштів, передбачених бюджетними програмами за КПКВК 2505040, КПКВК 2501150, КПКВК 2511120, КПКВК 250515, КПКВК 2101020, КПКВК 2501220. Не враховано фінансування інших витрат, закладених в загальних бюджетних програмах, або тих, які фінансуються не з державного бюджету

Розділ 1. Забезпечення житлом учасників війни України проти російської агресії

У розділі проаналізовано бюджетні програми, спрямовані на забезпечення житлом учасників війни України проти російської агресії – «Забезпечення житлом осіб, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості нижніх кінцівок» (КПКВК 2505140), «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво (придбання) житла для сімей загиблих військовослужбовців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, а також для інвалідів I-II групи із числа військовослужбовців, які брали участь у зазначеній операції, та потребують поліпшення житлових умов» (КПКВК 2511120). Проаналізовано основні нормативно-правові акти, що регулюють порядок реалізації права на отримання житла учасниками війни України проти російської агресії. Виокремлено проблеми по забезпеченню житлом даної категорії осіб.

Сформовано рекомендації щодо вироблення критеріїв черговості отримання житла, прогресивних та альтернативних механізмів забезпечення житлом, забезпечення належної координації органів та установ – розпорядників бюджетних коштів всіх рівнів.

Розділ 2. Соціальна та професійна адаптація учасників війни України проти російської агресії

Проаналізовано Бюджетну програму за КПКВК 2505150 «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням». Кошти на соціальну та професійну адаптацію учасників російсько-української війни передбачені в бюджетній програмі 2505150 поряд з психологічною реабілітацією та санаторно-курортним лікуванням.

Сформовано рекомендації щодо вдосконалення механізмів інформування учасників російсько-української війни про можливість соціальної та професійної адаптації та важливість такого процесу, вирішення проблем професійності органів соціального захисту населення для реалізації дійсно якісної професійної та соціальної адаптації, вдосконалення якості соціальної та професійної адаптації, передбачати більший спектр професій.

Розділ 3. Психологічна реабілітація учасників війни України проти російської агресії

Проаналізовано бюджетну програму КПКВК 2505150 «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням». Зазначена програма об'єднує декілька напрямів використання бюджетних коштів. Виділено проблеми щодо неефективності використання бюджетних коштів, зокрема через відсутність порядку проведення психологічної реабілітації; відсутність єдиного уніфікованого документа про проведення психологічної реабілітації учасників війни України проти російської агресії з детальним порядком фінансування передбачених заходів.

Сформовано рекомендації щодо затвердження єдиного уніфікованого документа про проведення психологічної реабілітації, а також налагодження взаємодії між компетентними органами.

Розділ 4. Санаторно-курортне лікування учасників війни України проти російської агресії

У цьому розділі наведено аналіз стану виконання бюджетних програм, спрямованих на забезпечення учасників війни України проти російської агресії санаторно-курортним лікуванням. Розглянуто бюджетні програми КПКВК 2505150 «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням»; КПКВК 2101080 «Медичне лікування, реабілітація та санаторне забезпечення особового складу Збройних Сил України, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни»; КПКВК 2501470 «Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань та інвалідів».

Сформовано рекомендації щодо планування бюджетних програм, надання однакових прав в частині вибору санаторіїв, моніторингу та звітності потреб у санаторно-курортному лікуванні, припинити виділення коштів державного бюджету на господарську діяльність окремих санаторіїв.

Розділ 5. Медична реабілітація, протезування учасників війни України проти російської агресії

У даному розділі викладено аналіз проблем медичної реабілітації учасників війни України проти російської агресії та проаналізовано бюджетну програму, в якій передбачено фінансування на протезування учасників війни України проти російської агресії, головного розпорядника коштів – Міністерства соціальної політики України: «Протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, а також регенерація для окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок» об'єднано з бюджетною програмою «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів» КПКВК 2507030.

Бюджетні видатки, спрямовані на протезування учасників війни України проти російської агресії у 2017 та 2018 роках, передбачені у такому ж розмірі, що був затверджений паспортом програми у 2016 році.

Розділ 6. Медичне забезпечення учасників війни України проти російської агресії

У розділі розглянуто пільги у сфері медичного забезпечення учасників війни України проти російської агресії. До таких пільг належать: (1) право на безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; (2) безплатне зубопротезування; (3) користування після виходу на пенсію (незалежно від часу виходу) чи в разі зміни місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; (4) право на першочергове обслуговування в аптеках та лікувальних установах.

Також в розділі проаналізовано способи реалізації та проблеми фінансування вказаних пільг. Сформовано рекомендації щодо забезпечення належного фінансування на реалізацію медичного блоку пільг, механізмів звітності використання бюджетних коштів.

Розділ 7. Інші пільги та соціальні гарантії, передбачені законом для учасників війни України проти російської агресії, які не фінансуються із державного бюджету

У розділі виокремлено пільги та соціальні гарантії, передбачені законом для учасників війни України проти російської агресії, які не фінансуються із державного бюджету, зокрема, серед яких одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і надвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва; позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 % від тарифів вартості основних та 50 % – додаткових робіт); абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 % від затверджених тарифів та інші пільги.

Сформовано рекомендації щодо фінансового забезпечення пільг, які передбачені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та впровадження альтернативних механізмів їх реалізації (наприклад, через монетизацію деяких пільг).

Розділ 8. Матеріальна допомога учасникам війни України проти російської агресії

Виплата матеріальної допомоги передбачена двома бюджетними програмами за КПКВК 2501150 «Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та соціальна допомога особам, які мають особливі та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною» і за КПКВК 2501570 «Виплата матеріальної допомоги військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби». Дані бюджетні програми проаналізовано за 2016 та 2017 роки, а також взято до уваги бюджетні запити на 2018 рік. Виокремлено проблеми, що полягають в неузгодженості щодо розміру разової грошової допомоги до 5 травня.

Розділ 9. Одноразова грошова допомога у разі інвалідності або загибелі (смерті) учасників війни України проти російської агресії.

Наведено аналіз бюджетних програм, якими передбачені виплати одноразової грошової допомоги у зв'язку з загибеллю, смертю, встановленням інвалідності учасників війни України проти російської агресії, зокрема КПКВК 2101020 «Забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовка військ» та КПКВК 2501700 «Надання одноразової грошової допомоги членам сімей осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористич-

ній операції та особам, які отримали інвалідність під час участі в АТО», КПКВК 2101020 «Забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовка військ», КПКВК 1002030 «Матеріально-технічне забезпечення Державної прикордонної служби України, та утримання її особового складу», КПКВК 1003020 «Забезпечення виконання завдань та функцій Національної гвардії України», КПКВК 1001050 «Реалізація державної політики у сфері внутрішніх справ, забезпечення виконання завдань і функцій органів, установ та закладів МВС України».

Сформовано рекомендації щодо усунення недоліків неефективного планування та усунення випадків повернення коштів.

Розділ 10. Допомога громадським організаціям ветеранів

У розділі проаналізовано стан виконання бюджетної програми за КПКВК 2501220 «Фінансова підтримка громадських об'єднань інвалідів та ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та з відзначення Дня пам'яті та примирення, Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні». Дана бюджетна програма проаналізована за 2016 та 2017 роки, а також взято до уваги бюджетні запити на 2018 рік. Прослідковано позитивну динаміку змін у підході до фінансування ветеранських організацій.

РОЗДІЛ 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЖИТЛОМ УЧАСНИКІВ ВІЙНИ

УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ

АГРЕСІЇ

Забезпечення житлом учасників війни України проти російської агресії здійснюється відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», який передбачає низку пільг у частині забезпечення ветеранів власним житлом. Зокрема:

1) першочергове забезпечення жилою площею учасників бойових дій та учасників війни, які потребують поліпшення житлових умов, а для інвалідів війни та членів сім'ї загиблого, які потребують поліпшення житлових умов, – позачергове забезпечення житлом;

2) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів;

3) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і надвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва.

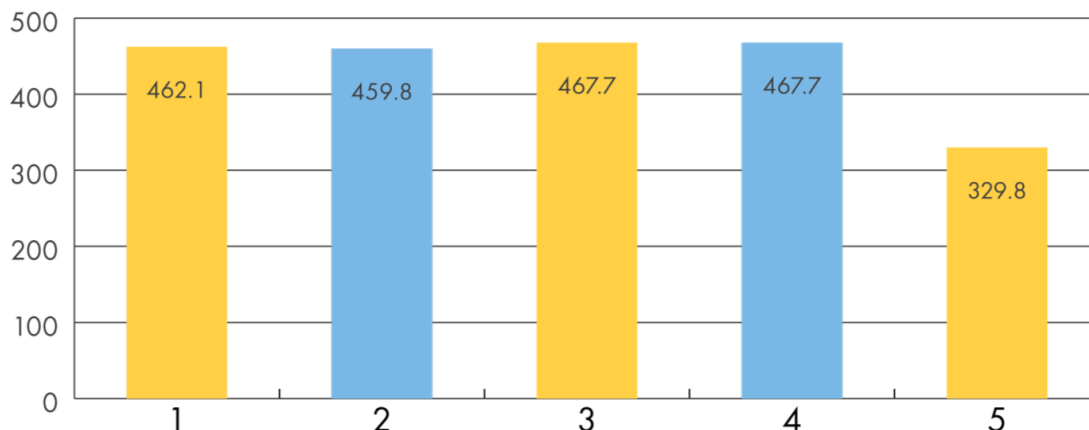
За даними обласних та Київської міської державних адміністрацій, станом на 1 жовтня 2016 року в черзі на поліпшення житлових умов перебували 31 576 осіб, а 1 вересня 2017 року, за інформацією ДСУСБВУАТО, кількість таких осіб становила 37 683.

Статистика кількості осіб, які перебувають на черзі на отримання житла, вказує на суттєві проблеми із реалізацією даних пільг. Таким чином, бюджетні асигнування за напрямком забезпечення ветеранів та членів їхніх сімей житловим приміщенням мають бути ретельно оцінені на предмет їх ефективності.

Виділення коштів на забезпечення житлом відбувається за бюджетною програмою «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво (придбання) житла для сімей загиблих військовослужбовців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, а також для інвалідів I-II групи з числа військовослужбовців, які брали участь у зазначеній операції, та потребують поліпшення житлових умов»(КПКВК 2511120), яка із 2017 року об'єднала в собі і кошти, що фінансувалися за бюджетною програмою «Забезпечення житлом осіб, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості нижніх кінцівок» (КПКВК 2505140).

Нижче наведений детальний аналіз використання цих коштів² у співставних умовах.

Забезпечення житлом осіб, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості нижніх кінцівок (тис. грн)

У 2016 році бюджетні вищезгадані кошти в цілому були використані на 99,5 %.

За ці кошти було придбано 53 квартири для зазначеної категорії осіб та 616 сімей отримали грошову компенсацію.

Кількість осіб, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок та яких планувалося забезпечити квартирами, становила 58 осіб.

За ці кошти було придбано 53 квартири для зазначеної категорії осіб. Загальна кількість осіб, з числа тих, що втратили функціональні можливості кінцівок у 2016 році складала 58 осіб. Відповідно потреба була забезпечена лише на 99%.

Невикористання бюджетних коштів пов'язане з тим, що 5 учасників відмовились від закупівлі житла і вирішили отримати грошову компенсацію за належне до отримання жиле приміщення у порядку, передбаченому Постановою КМУ від 19 жовтня 2016 року № 719^{3 4}

Слід також зазначити, що у жовтні 2016 року Мінсоцполітики запропонувало новий механізм використання коштів, яким передбачено придбання житла шляхом призначення та виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 року № 719 (далі – Постанова № 719)⁵. Таким чином, фактично перераховані Державним казначейством по регіонах кошти не були повністю використані, і виплата грошової компенсації за 2016 рік продовжилась у 2017 році.

У 2017 році, за рахунок зекономлених коштів планові асигнування року (329,8 млн. гривень) було збільшено і станом на 01.01.2018 року сума, що була фактично перерахована Державним казначейством становила 493,6 млн. гривень.

Підсумовуючи зазначене в цілому протягом 2016-2017 років 1195 сімей отримали грошову компенсацію та придбали житло.

Згідно з Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік»⁶, у 2018 році уряд планує виділити на бюджетну програму за КПКВК 2511120 суму, аналогічну планові цифрі 2017 року – 329,8 млн. гривень. Відповідно до бюджетного запиту Мінсоцполітики на 2018-2020 роки за ці кошти планується виплатити 452 компенсації за житло.

² Включно КПКВК 2505140 «Забезпечення житлом осіб, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості нижніх кінцівок» та КПКВК 2511120 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво (придбання) житла для сімей загиблих військовослужбовців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, а також для інвалідів I-II групи з числа військовослужбовців, які брали участь у зазначеній операції, та потребують поліпшення житлових умов»

³ Постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 року № 719 «Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/719-2016-%D0%BF>

⁴ Див. звіти про виконання паспортів бюджетних програм станом на 1 січня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/news/12582.html> – Дата перегляду: 17.11.2017

⁵ Рекомендації парламентських слухань на тему: «Державні гарантії соціального захисту учасників антитерористичної операції, Революції Півночі та членів їхніх родин: стан і перспективи», схвалені Постановою Верховної Ради України від 9 лютого 2017 року № 1843-VIII

⁶ Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

Також у 2018 році за рахунок видатків Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву планується виділити кошти на фінансування державної програми забезпечення доступним житлом, яка передбачає сплату 50% вартості придбаного житла за рахунок коштів державного бюджету та/або надання іпотечного кредиту за кошти Держмолодьбуд або за кошти уповноваженого банку.

Тенденції та проблеми

У 2016 році на потреби забезпечення житлом ветеранів війни України проти російської агресії було виділено близько 460 млн. гривень, що у розрахунку на одного учасника війни України проти російської агресії, який перебував у черзі на отримання житла на кінець 2016 року, становить 14,6 тис. гривень. Натомість у 2017 році незважаючи на виділену суму 493,6 млн. гривень, видатки у розрахунку на одного ветерана, який перебуває на квартирному обліку (станом на 1 вересня 2017 року) – 13,09 тис. гривень.

Видатки заплановані за КПКВК 2511120 на 2018 рік аналогічні плановим видаткам за цією ж програмою у 2017 році. При цьому необхідний розмір бюджетних видатків на одну особу становить щонайменше 577 472 гривень. (станом на 1 вересня 2017 року).

Очевидно, що коштів виділяється недостатньо і темп забезпечення ветеранів, які брали участь у війні проти російської агресії, власним житлом не сприяє зменшенню квартирної черги та не може стримати ріст кількості осіб, які перебувають на квартирному обліку. Зокрема, у 2016 році власне помешкання чи грошову компенсацію за нього отримали 1300 осіб з числа учасників війни України проти російської агресії і членів їхніх сімей⁷. У період з 1 жовтня 2016 року до 1 вересня 2017 року кількість таких осіб зросла на 6 107 (16.21%) і становила 37 683 осіб. Навіть, якщо уявити, що число ветеранів та членів їхньої родини, які перебувають на квартирному обліку, більше не буде зростати, то з урахуванням теперішнього темпу на забезпечення всіх цих осіб власним житлом потрібно щонайменше 30 років.

За підрахунками ДСУСВВУАТО для забезпечення всіх учасників війни України проти російської агресії, які потребують покращення житлових умов, власним житлом необхідно 22 трильйони гривень. У той же час, на бюджетну програму за КПКВК 2511120 було виділено всього 330 млн. гривень.

Слід відмітити, що забезпечення житлом ветеранів та членів їхніх сімей відбувається не тільки за бюджетні кошти, головним розпорядником яких є Мінсоцполітики, а й за кошти силових відомств. Наприклад, проектом бюджету на 2018 передбачені кошти на придбання житла у структурі Міноборони (120 млн. гривень), Служби зовнішньої розвідки (10 млн. гривень), Державної прикордонної служби (200 млн. гривень), Нацгвардії (200 млн. гривень), СБУ (120 млн. гривень) і тд. Ці кошти є більшими за фінансування бюджетної програми за КПКВК 2511120 та програм Держмолодьбуду.

Вище зазначені кошти мали б сприяти забезпеченню житлом родин учасників війни проти російської агресії. Однак, розпорощення бюджетних видатків за різними відомствами створює додаткові труднощі.

Висновки та рекомендації

- 1) Поступовий відхід від забезпечення житлом різними відомствами та органами, створення єдиної загальнодержавної електронної бази осіб, які потребують покращення житлових умов.
- 2) Розроблення нових критеріїв черговості отримання житла, які будуть враховувати не тільки пільговий статус особи, а й її соціальне та економічне становище; такий підхід дозволить забезпечити житлом у першу чергу тих, хто цього найбільше потребує.
- 3) Використання прогресивних механізмів забезпечення житлом; зокрема, розширити коло осіб, які мають право на грошову компенсацію замість житлового приміщення, що дозволить особі самостійно вибрати помешкання і буде стимулом економічної конкуренції на будівельному ринку.
- 4) Для категорій громадян, які можуть частково самостійно оплатити вартість житла, використовувати альтернативні механізми забезпечення житлом, наприклад, через механізми встановлені у Постанові Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2009 року № 140. З цією метою забезпечити належне фінансування за рахунок оптимізації відповідних програм.
- 5) Забезпечити належну координацію органів та установ – розпорядників бюджетних коштів всіх рівнів – з метою своєчасного виконання державних житлових програм.

⁷ Рекомендації парламентських слухань на тему: «Державні гарантії соціального захисту учасників антитерористичної операції, Революції Пдності та членів їхніх родин: стан і перспективи», схвалені Постановою Верховної Ради України від 9 лютого 2017 року № 1843-VIII.

РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНА ТА ПРОФЕСІЙНА АДАПТАЦІЯ УЧАСНИКІВ ВІЙНИ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Видатки на соціальну та професійну адаптацію учасників війни України проти російської агресії затверджуються щорічно починаючи з 2014 року Законом України про Державний бюджет на відповідний рік.

Кошти на соціальну та професійну адаптацію учасників російсько-української війни передбачені у бюджетній програмі КПКВК 2505150 «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням». Зазначена програма об'єднує декілька напрямів використання бюджетних коштів, серед яких:

1. Здійснення заходів із соціальної та професійної адаптації учасників війни України проти російської агресії.
2. Забезпечення психологічною реабілітацією учасників війни України проти російської агресії.
3. Забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб, які постраждали під час проведення антитерористичної операції та яким встановлено статус учасника бойових дій чи інваліда війни.

21 червня 2017 р. постановою КМУ № 432 було затверджено Порядок організації соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції. Використання коштів для реалізації даного Порядку, здійснюється відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 р. № 179.

Розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня за даною програмою є ДСУСВВУАТО, як відповідальний виконавець бюджетної програми, та органи соцзахисту.

Категорії осіб, на яких розраховані дані кошти це: учасники бойових дій із числа учасників російсько-української війни, інваліди війни, учасники війни. Учасники війни України проти російської агресії одночасно мають право на соціальну та професійну адаптацію.

План заходів із соціальної та професійної адаптації формується за поданням органів нижчого рівня до Мінсоцполітики через ДСУСВВУАТО. Оплата послуг із здійснення таких заходів проводиться обласними та районними органами соціального захисту населення на підставі актів наданих послуг відповідно до типових договорів.

Аналіз використання коштів на заходи з соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції (млн. гривень)											
2016 рік				2017 рік				2018 рік	Відхилення плану 2018р. від факту 2017 р.		
план	факт	(+;-)	%	план	факт	(+;-)	%	план	(+;-)	%	
27,5	23,5	-4,1	85,2	32,3	28,6	-3,7	88,5	27,5	-1,0	96,4	

У 2016 році з видатків, що передбачалися на здійснення заходів з соціальної та професійної адаптації учасників війни України проти російської агресії до бюджету було повернуто – 4,1 млн. гривень.

Майже на половину не виконано план щодо укладення договорів з підприємствами, установами, організаціями про надання послуг з соціальної та професійної адаптації учасників війни України проти російської агресії. Тобто, із запланованих 900 договорів, укладено лише 468.

Згідно паспорту бюджетної програми⁸ запланована кількість отримувачів послуг з соціальної та професійної адаптації з числа учасників війни України проти російської агресії становила 5 496 осіб. Витрати на одну особу повинні були становити 5 012,6 гривень.

⁸ Паспорт бюджетної програми КПКВК 2505150 «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням». - [Електронний ресурс] - <http://www.msp.gov.ua/news/12468.html>

Проте фактичні витрати на соціальну та професійну адаптацію однієї особи склали 4 205,5 гривень, або менше на 807,1 гривень. При цьому кількість осіб, які скористались бюджетною програмою КПКВК 2505150 збільшилась до 5 578,0 осіб.

Зменшення середнього розміру витрат на проведення соціальної та професійної адаптації пов'язане з використанням системи електронних закупівель «ProZorro» для придбання послуг для реалізації заходів програми.

У той же час жодна область не використала 100% бюджету, виділеного за цією програмою. В середньому по Україні рівень виконання становить 57,7%. Для прикладу наводимо дані стосовно повернутих коштів в областях з найбільшою кількістю учасників війни України проти російської агресії: Дніпропетровська область (64% виконання та 0,8 млн. гривень залишок), Волинська та Миколаївська області (71% виконання та залишки становили відповідно 0,4 і 0,2 млн. гривень), Тернопільська область (54% та 0,2 млн. гривень.), Одеська область (48% та 0,4 млн. грн.) та м. Київ (21% використання коштів та 0,8 млн. гривень залишок невикористаних коштів).

Практично аналогічна ситуація склалася й у 2017 році виконання за напрямком становило 28,6 млн. гривень, або 88,5% до планових показників.

Відповідно і кількість підприємств, установ, організацій з якими укладено договори про надання послуг з соціальної та професійної адаптації учасників війни України проти російської агресії – 613, що на 20 підприємств менше ніж передбачалося відповідно до паспорту програми.

Кількість осіб з числа учасників війни України проти російської агресії, які отримали послуги з соціальної та професійної адаптації – 5 914 проти планових 6 020.

Середні витрати на проведення соціальної та професійної адаптації одного учасника війни України проти російської агресії становили – 4 834,2 гривень проти запланованих 5 366,8 гривень.

Однак частка осіб з числа учасників війни України проти російської агресії, що отримали соціальну та професійну адаптацію, у загальній кількості осіб, які звернулися за отриманням таких послуг становила – 100%.

У 2018 році, відповідно до бюджетного запиту по цій програмі, на здійснення заходів з соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції передбачено – 27,5 млн. гривень.

Кількість підприємств, установ, організацій з якими планується укласти відповідні договори – 657.

Кількість осіб з числа учасників війни України проти російської агресії, які отримали послуги з соціальної та професійної адаптації на 2018 заплановано – 4 797 осіб, що на 1 117 осіб менше ніж отримало відповідні послуги у 2017 році.

Середні витрати на проведення соціальної та професійної адаптації одного учасника війни України проти російської агресії у 2018 році плануються у сумі 5 742,5 гривень.

Першочерговим завданням щодо створення ефективного механізму реалізації державної політики з питань соціальної, професійної адаптації учасників війни України проти російської агресії передбачалось розширення спектру напрямів професійної підготовки/перепідготовки учасників війни України проти російської агресії з метою підвищення їх конкурентоспроможності на відкритому ринку праці та подальшої зайнятості, здійснення моніторингу та аналітичного супроводу діяльності органів соціального захисту населення з питань соціальної, професійної адаптації учасників війни України проти російської агресії, забезпечення їх тісної співпраці з центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, обласними, міськими, районними і міськ(районними) центрами зайнятості та іншими підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, що мають право в установленому законодавством порядку на здійснення заходів соціальної та професійної адаптації.

Як бачимо з вищевказаної інформації, у 2016 році не було використано кошти на професійну та соціальну адаптацію. Зі звітів про виконання бюджетних програм можна зробити висновок, що це пов'язано із слабкою інформаційно-роз'яснювальною роботою на регіональному і місцевому рівні, неготовністю фахівців органів соціального захисту населення державних адміністрацій до такої роботи, несвоєчасне проведення конкурсних торгів на закупівлю освітніх послуг окремими органами соціального захисту населення, відсутність або недостатньою кількістю конкурсних пропозицій.

Тим не менше, у 2017 році недоліки не були усунені.

Окрім того, слід зазначити, що й у 2018 році станом на березень не затверджено паспорт бюджетної програми, а тому видатки по ній не можуть здійснюватися.

Висновки та рекомендації

- 1) Вдосконалити механізм інформування учасників російсько-української війни про можливості соціальної та професійної адаптації та важливість такого процесу.
- 2) Вирішити проблему професійності органів соціального захисту населення для реалізації дійсно якісної професійної та соціальної адаптації.
- 3) Вдосконалити якість соціальної та професійної адаптації, передбачати більший спектр професій.
- 4) Переглянути розмір витрат на одну особу вартості послуг якісної адаптації, і чи відповідають такі ціни ринковим за якісну адаптацію учасників війни України проти російської агресії.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ ВІЙНИ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Значна частина учасників війни України проти російської агресії, які повертаються з районів проведення антитерористичної операції мають не лише фізичні, але й психологічні розлади, що потребують швидкого реагування. За даними Міністерства оборони України станом на квітень 2017 року на обліку в управліннях соціального захисту в областях перебуває 149 862 звільнених військових, з них 43 525 потребують психологічної реабілітації. За інформацією МОЗ, психологічної реабілітації потребують 77 % учасників війни України проти російської агресії.⁹

Дані Міністерства оборони України на квітень 2017

Фінансування заходів психологічної реабілітації учасників війни України проти російської агресії здійснюється, як один із напрямів бюджетної програми КПКВК 2505150 «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням».

Бюджетна програма за КПКВК 2505150 охоплює всіх учасників війни України проти російської агресії, яким встановлено статуси: учасник бойових дій, інвалід війни, учасник війни. З моменту отримання відповідного статусу ветеран набуває право на безкоштовну послугу з психологічної реабілітації.

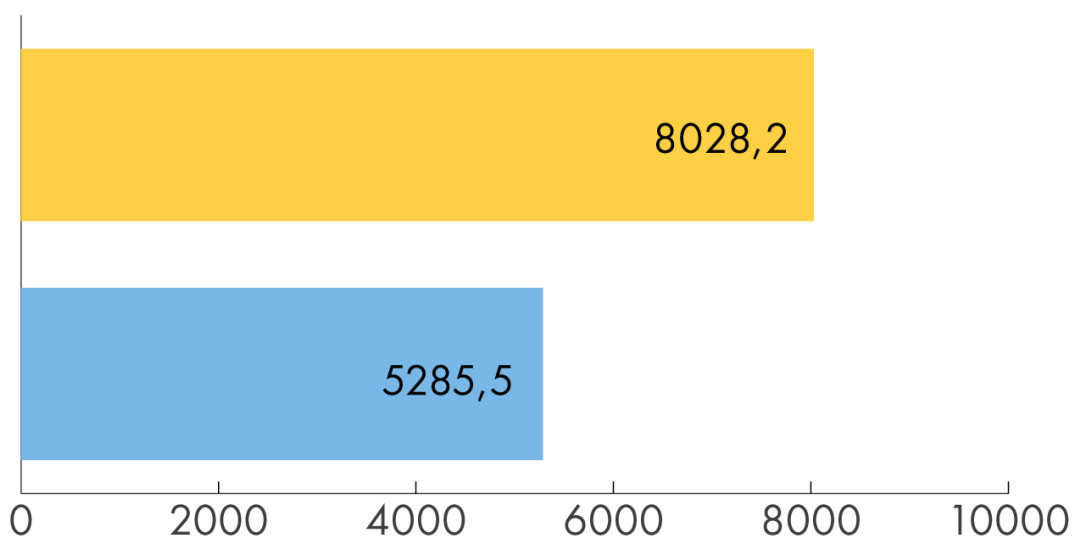
⁹ Рекомендації парламентських слухань на тему: «Державні гарантії соціального захисту учасників антитерористичної операції, Революції Півночі та членів їхніх родин: стан і перспективи», схвалені Постановою Верховної Ради України від 9 лютого 2017 року № 1843-VIII

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року №497 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції» (далі – Постанова №497) визначено, що головним розпорядником бюджетних коштів за цією бюджетною програмою є Мінсоцполітики, а розпорядниками нижчого рівня є ДСУСВВУАТО, а також регіональні та районні органи соціального захисту населення (далі також – органи соцзахисту). Також структурним підрозділам з питань соціального захисту населення надано повноваження щодо укладення договорів про надання послуг із психологічної реабілітації з суб'єктом надання послуг, якого обрав учасник війни України проти російської агресії.

Аналіз використання коштів на заходи із психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції (млн. грн)										
2016 рік				2017 рік				2018 рік	Відхилення плану 2018р. від факту 2017 р.	
план	факт	(+;-)	%	план (зі змінами)	факт	(+;-)	%	план	(+;-)	%
45,3	36,4	-8,9	80,4	3,7	2,4	-1,3	64,9	21,9	19,5	912,5

Програмою КПКВК 2505150 в частині психологічної реабілітації у 2016 році було виділено 36,4 млн. гривень, що становить 80,4% до планових призначень. Послуги з психологічної реабілітації були надані 6 872 особам, що на 1 329 осіб (або на 24%) більше за кількість отримувачів послуг, передбачених паспортом цієї бюджетної програми. Таке збільшення пояснюється зменшенням середньої вартості послуг на проведення психологічної реабілітації на одну особу, у зв'язку із проведенням відкритих торгів за системою електронних закупівель «ProZorro».

Видатки на заходи із психологічної реабілітації* учасників антитерористичної операції (тис. грн)

* Психологічна реабілітація: 14 днів, не менше 40 годин роботи з психологом. Послуги психологічної реабілітації надавалися 16-ма установами.

Зменшення вартості послуг з психологічної реабілітації на 15% дозволило збільшити кількість осіб, які змогли скористатись послугами та заощадило бюджетні кошти.

У 2017 році фінансування витрат на психологічну реабілітацію учасників війни України проти російської агресії виконано на 64,9 % до плану року (зі змінами). Загальна сума коштів, які були виділені з державного бюджету на забезпечення заходів психологічної реабілітації становила 2,4 млн. гривень, що у 15 разі менше ніж сума 2016 року.

За звітами структурних підрозділів обласних та Київської міської державних адміністрацій у 2017 році до реабілітаційних установ направлено 572 учасника війни України проти російської агресії, з них 450 осіб пройшли психологічну реабілітацію. Це 69,9 % від кількості, яка передбачалась паспортом бюджетної програми.

Забезпечення учасників АТО психологічною реабілітацією у 2016-2017 роках (осіб)							
2016 рік				2017 рік			
план	факт	(+;-)	%	план	факт	(+;-)	%
5543,0	6872,0	1329,0	124,0	644,0	450,0	-194,0	69,9

Імовірно така низька кількість звернень зумовлена прийняттям у липні 2017 року Порядку використання коштів для здійснення заходів з психологічної реабілітації¹⁰, відповідно до якого структурні підрозділи з питань соціального захисту населення місцевих державних адміністрацій були наділені повноваженнями щодо укладення договорів про надання послуг з реабілітації із тією реабілітаційною установою, яку обрав учасник війни України проти російської агресії. Оскільки новий підхід вимагав ініціативу з боку отримувачів послуг, а інформаційно-роз'яснювальних робіт щодо того де і як можна знайти надавачів послуг з психологічної реабілітації не проводилось, відповідно, попит на послугу знизився. Крім того, порядок використання коштів на психологічну реабілітацію не передбачав можливості сімейної терапії, а зводився фактично до додаткових двох тижнів перебування в санаторії з обов'язковою вимогою відвідувати психолога.

Допомога учасникам війни України проти російської агресії, що надається центрами соціально-психологічної реабілітації населення.

Аналіз використання коштів на заходи із надання соціальної та психологічної допомоги центрами соціально-психологічної реабілітації населення учасникам антитерористичної операції (млн. гривень)										
2016 рік				2017 рік				2018 рік	Відхилення плану 2018 р. від факту 2017 р.	
план	факт	(+;-)	%	план	факт	(+;-)	%	план	(+;-)	%
5,8	5,8	0,0	100,0	7,6	7,6	0,0	100,0	9,0	1,4	118,4

При стовідсотковому використанні коштів передбачених на заходи із надання соціальної та психологічної допомоги центрами соціально-психологічної реабілітації населення учасникам антитерористичної операції у 2016-2017 роках кількість отримувачів соціальної та психологічної допомоги у відповідних центрах у 2016 році була більшою за планові показники на 812 осіб, у 2017 році відповідно на 10 403 особи.

Крім того, за цим напрямком передбачено компенсацію вартості проїзду до реабілітаційних установ. Наприклад у 2017 році паспортом бюджетної програми було затверджено у розрахунку 658,2 гривень на одну особу¹¹. Фактичний стан виконання відшкодування вартості проїзду становив 243 гривні на 1 особу. Проте, у зв'язку із обмеженістю в часі для виплати такої компенсації (90 днів з моменту проходження реабілітації за заявою особи, згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року №528) компенсацію вартості проїзду змогли отримати лише 309 осіб, тоді як планувалося надати таку компенсацію 1 186 особам.

У звіті про виконання бюджетної програми надаються такі обґрунтування залишку коштів та низької кількості звернень за психологічною допомогою:

¹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року №497 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції»

¹¹ Дані згідно Паспорту бюджетної програми «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням» [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/18x27RqAcaSTmtlQZNrAeCow5xltzjVvUH_KB7M65Uk/edit

- невиконання окремими реабілітаційними установами укладених договорів через незадовільне направлення учасників війни України проти російської агресії органами соцахисту. Пояснення терміну «незадовільне направлення» в звіті про виконання програми відсутнє.

- відсутність достатньої кількості фахівців в сфері психологічної реабілітації, які мають відповідний фах і досвід роботи з наслідками психологічної травматизації. Відповідно низький рівень довіри до надавачів послуг з боку потенційних отримувачів.

- відмова ДСУСВВУАТО від оплати послуг, якість яких не відповідала вимогам документації конкурсних торгів та умовам укладених договорів за результатами проведених перевірок.

У 2018 році за напрямками психологічна реабілітація та надання соціальної та психологічної допомоги центрами соціально-психологічної реабілітації населення учасникам антитерористичної операції, відповідно до бюджетного запиту, передбачено 21,9 млн. гривень та 9,0 млн. гривень. відповідно.

В бюджетному запиті зазначається, що кошти виділяються для забезпечення психологічними послугами 3 468 осіб, а послугами центрів соціально-психологічної реабілітації населення скористаються 60 020 осіб з числа учасників антитерористичної операції та інших категорій. Планується сума бюджетних видатків в розрахунку на одну особу для забезпечення психологічними послугами складатиме 6095,7 гривень, а послугами у центрах соціально-психологічної реабілітації населення у розрахунку на одну особу 150,3 гривні.

Компенсацію вартості проїзду до реабілітаційних установ планується надати 1 101 особі в сумі у розрахунку на одну особу 704,1 гривні.

Зростання контингенту отримувачів послуг на проведення психологічної реабілітації може бути пов'язане з тим, що 27 грудня 2017 року Кабінет Міністрів України Постановою №1057 затвердив Порядок проведення психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції. Цей документ передбачає можливість членам сімей учасників війни України проти російської агресії також отримувати послуги з психологічної реабілітації. За таких обставин може не вистачити коштів передбачених на заходи психологічної реабілітації.

Водночас зазначаємо, що станом на березень 2018 року не затверджено паспорт бюджетної програми КПКВК 2505150, а тому видатки за нею не можуть здійснюватися.

Тенденції та проблеми

Простежується тенденція до зменшення кількості коштів, передбачених на фінансування заходів з психологічної реабілітації. Кількість осіб, які звертаються за психологічною реабілітацією суттєво зменшилась у 2017, порівнюючи з 2016 роком. Імовірно, це пов'язано зі зміною порядку виділення коштів та вибору реабілітаційних закладів. У зв'язку із затвердженням 27 грудня 2017 року «Порядку психологічної реабілітації учасників АТО» в 2018 році кількість бажаючих пройти психологічну реабілітацію виросте, з огляду на те, що така можливість розповсюджуватиметься і на членів сімей. Популярність послуги буде залежати і від рівня інформаційного забезпечення та можливості отримання консультацій щодо фахівців і закладів, які надають послуги психологічної реабілітації. Проте до затвердження паспорта бюджетної програми у 2018 році залишиться невідомою сума, яка за програмою КПКВК 2505150 виділятиметься саме на заходи психологічної реабілітації.

Також є проблема із обліком кількості осіб, які потребують психологічної реабілітації в різних відомствах. За даними Міністерства оборони 90% учасників війни України проти російської агресії потребують психологічної реабілітації¹², в той час як Міністерство охорони здоров'я наводить дані про 77%¹³.

Рекомендації

- 1) Розробити механізм обліку та ведення статистичних даних щодо кількості осіб, які потребують психологічної реабілітації.
- 2) Провести інформаційні кампанії з метою роз'яснення можливості та необхідності проходження психологічної реабілітації учасниками війни України проти російської агресії.
- 3) Розробити механізм обліку та ведення статистичних даних щодо кількості осіб, які потребують психологічної реабілітації.

¹² 90% демобілізованих бійців АТО потребують психологічної реабілітації - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/donbas/_90-demobilizovanih-bijciv-ato-potrebuyut-psihologichnoyi-reabilitaciyi/793514

¹³ Рекомендації парламентських слухань на тему: «Державні гарантії соціального захисту учасників антитерористичної операції, Революції Пдності та членів їхніх родин: стан і перспективи», схвалені Постановою Верховної Ради України від 9 лютого 2017 року № 1843-VIII

РОЗДІЛ 4. САНАТОРНО-КУРОРТНЕ ЛІКУВАННЯ УЧАСНИКІВ ВІЙНИ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Право на безоплатне санаторно-курортне лікування учасників війни України проти російської агресії закріплено у ст. 4 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», ст. 12-16 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», п. 3 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». Так само, фрагментованою є система бюджетного забезпечення передбачених законодавством пільг. Кошти на санаторно-курортне лікування закладені в таких бюджетних програмах:

- КПКВК 2505150 «Заходи із психологічної реабілітації, соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та забезпечення постраждалих учасників антитерористичної операції санаторно-курортним лікуванням» (далі – КПКВК 2505150) – за цією програмою отримати санаторно-курортне лікування можуть виключно ветерани війни України проти російської агресії, які мають статус учасника бойових дій або інваліда війни відповідно до пунктів 19 і 20 частини першої статті 6 та пунктів 11 - 14 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Порядок використання бюджетних коштів за цією програмою визначений Постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 року №200 (далі – Постанова №200);

- бюджетні програми силових відомств (наприклад, КПКВК 2101080 «Медичне лікування, реабілітація та санаторне забезпечення особового складу Збройних Сил України, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни» – далі КПКВК 2101080) – за цими програмами путівки в санаторій можуть отримати учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни та члени сім'ї загиблого (незалежно від того, за участь у якому конфлікті надано пільговий статус), які або проходять військову службу, або отримують пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб». Порядок використання коштів встановлено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 2011 року № 446 (далі – Постанова № 446);

- КПКВК 2501470 «Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань та інвалідів» (далі – КПКВК 2501470) – за цією програмою отримати путівку можуть ветерани війни України проти російської агресії та члени сім'ї загиблого, які не підпадають під категорії, описані вище, а також інваліди війни та інші особи, які отримали пільговий статус згідно із Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань». Порядок використання коштів встановлено Постановою Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 року № 187 (далі – Постанова № 187).

За даними ДСУСВВУАТО, станом на 28 березня 2016 року санаторно-курортного лікування потребували 8 207 учасників війни України проти російської агресії.¹⁴ На жаль, офіційні звіти про використання бюджетних коштів та інша інформація, розміщена на офіційних веб-сайтах Мінсоцполітики чи ДСУСВВУАТО, не дозволяє виявити чи всі ветерани війни з РФ, які потребують санаторно-курортного лікування, були забезпечені цією послугою.

Тільки звіти за результатами виконання бюджетної програми за КПКВК 2505150 містять інформацію про кількість ветеранів війни України проти російської агресії. Інші звіти, у тому числі про виконання відповідних бюджетних програм силових відомств, не містять необхідної інформації.

Далі пропонується аналіз використання коштів за кожною бюджетною програмою за роками.

¹⁴ Оперативна інформація щодо потреби у санаторно-курортному лікуванні учасників антитерористичної операції станом на 28.03.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsvv.gov.ua/vidpovidi/sanatorno-kurortne-likuvannya/operativna-informatsiya-schodo-potreby-u-sanatorno-kurortnomu-likuvanni-uchasnykiv-antyterorystichnoji-operatsiji-stanom-na-10-03-2016.html> – Дата перегляду: 27.11.2017

2017 рік

КПКВК	Назва	2016 рік				2017 рік				2018 рік	Відхилення плану 2018р. від факту 2017 р.		
		план	факт	(+;-)	%	план	факт	(+;-)	%		план	(+;-)	%
2501470	Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань» та інвалідів	106,5	110,9	4,4	104,1	136,6	142,0	5,4	103,9	167,5	25,5	117,9	
2501550	напряом Забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб, які постраждали під час проведення антитерористичної операції та яким встановлено статус учасника бойових дій чи інваліда війни	22,1	21,1	-1,0	95,5	49,6	48,7	-0,9	98,2	51,3	2,6	105,3	
	Разом	128,6	132,0	3,4	102,6	186,2	190,7	4,5	102,4	218,8	28,1	114,7	

У 2016 році фактичні видатки за напрямом санаторно-курортне лікування осіб, які постраждали під час проведення антитерористичної операції та яким встановлено статус учасника бойових дій чи інваліда війни, що фінансується за бюджетною програмою КПКВК 2505150 склали 21,1 млн. гривень, або 95,5 % до планових призначень. Завдяки цим коштам було забезпечено санаторно-курортними путівками 4 181 осіб.

За даними Мінсоцполітики, невикористання 1 млн. гривень пов'язано із неефективною роботою органів соціального захисту населення. При цьому на кінець 2016 року 15 588 осіб перебували у черзі за путівками до закладів санаторно-курортного лікування¹⁵.

Таким чином, органи соцзахисту Київської, Волинської, Вінницької областей, які, не забезпечивши санаторно-курортним лікуванням ветеранів своєї області, повернули нерозподілені путівки вже після дати можливого заїзду, що унеможливило передачу таких путівок іншим особам. Зокрема, соцзахист Київської області, визначивши потребу у 28 додаткових путівках, повернув ті 4 додаткові путівки, які були виділені на цей запит, не використавши навіть їх. Волинська, Закарпатська, Одеська, Сумська та Чернігівська області взагалі не визначили додаткову потребу в санаторно-курортному лікуванні при закупівлі путівок на листопад-грудень 2016 року.

Бюджетна програма КПКВК 2501470 спрямована на забезпечення санаторно-курортним лікуванням не тільки учасників війни України проти російської агресії, а й інші категорії населення.

¹⁵ За даними ДСВВУ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dsvv.gov.ua/vidpovidj/sanatorno-kurortne-likuvannya>

За цією програмою фінансуються і видаються путівки до чотирьох санаторіїв: спеціалізований Трускавецький санаторій «Батьківщина», спеціалізований Одеський санаторій «Салют», спеціалізований Миргородський санаторій «Слава», спеціалізований клінічний санаторій «Перемога».

Виконання за бюджетною програмою КПКВК 2501470, з урахуванням надходжень по спеціальному фонду державного бюджету, склало 110,9 млн. гривень з яких 108,9 млн. гривень було витрачено на санаторно-курортне лікування, а решта (2,0 млн. гривень) на ремонтні роботи, придбання обладнання і погашення кредиторської заборгованості.

Загалом, за цією програмою було закуплено 19 010 путівок середньою вартістю 5 730 гривень. Втім, у звіті про використання бюджетних коштів не наводиться інформації скільки із цього числа було надано путівок саме учасникам війни України проти російської агресії.

У 2017 році виконання напрямку санаторно-курортне лікування бюджетної програми КПКВК 2505150 становило 98,2% до планових показників, за рахунок цих коштів 7 893 особи було забезпечено санаторно-курортним лікуванням, що становить 48% від загальної кількості ветеранів війни України проти російської агресії, яка перебувала на черзі за путівками до санаторіїв.

Фактично на черзі за путівками до закладів санаторно-курортного лікування перебувало 16 438 осіб, що вимагало, беручи до розрахунку планову середню вартість путівки – 6 300 гривень, збільшення коштів до 103,6 млн. гривень, тобто більш як удвічі проти запланованої суми.

Найнижчий показник виконання бюджетної програми КПКВК 2505150 у Луганській, Закарпатській та Вінницькій областях, де відсоток виконання становить 35,6, 40,7 і 41,5 відповідно. Найкращий показник виконання у Львівській області – 79,9%, що майже на 30% вище за середньоукраїнський показник.

Враховуючи вищезазначене рівень ефективності даного напрямку бюджетної програми КПКВК 2505150 у 2017 році можна оцінити як низький.

Міністерство соціальної політики пояснює такі темпи витрачання коштів регіонами зміною Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення деяких категорій інвалідів санаторно-курортними путівками.¹⁶ Згідно нових правил особа самостійно обирає санаторій, а держава вже компенсує вартість путівки по закінченню санаторно-курортного лікування. Останні нормативно-правові акти для імплементації цього порядку набули чинності у червні 2017 року.

У 2017 році, як і у попередньому році, за бюджетною програмою КПКВК 2501470 фінансування передбачалося виключно на чотири спеціалізовані санаторії, а особі, яка звертається за санаторно-курортним лікуванням, видається путівка у заздалегідь визначений заклад. Законодавчі зміни, які надали можливість самостійно обирати санаторно-курортний заклад не стосувалися цієї програми.

Загалом було використано майже 142,0 млн. гривень, забезпечено санаторно-курортним лікуванням 19 630 осіб. Як і у звітних документах 2016 року, кількість ветеранів російського-української війни, членів сімей загиблих, які оздоровилися за цією програмою, окремо не вказано.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» система бюджетування санаторно-курортного забезпечення не зазнає суттєвих змін.

На санаторно-курортне лікування за бюджетною програмою за КПКВК 2505150 планується виділити 51,3 млн. гривень, що всього на 5,3% більше ніж було заплановано на цю мету у попередньому році. За ці кошти планується оздоровити 6 777 ветеранів війни України проти російської агресії, що більш ніж удвічі менше потреби (як зазначено вище, кількість ветеранів, що потребують санаторно-курортного лікування, станом на кінець жовтня 2017 року 16 438 осіб).

Згідно з паспортом бюджетної програми КПКВК 2501470 за рахунок загального та спеціального фонду державного бюджету передбачається використати 167,5 млн. гривень, що на 25,5 млн. гривень більше за показники 2017 року, однак за ці кошти планується реалізувати лише 16 922 путівки, що на 2 708 путівок менше за фактичні показники попереднього року. Це при тому, що за даними цього паспорту кількість осіб, що потребують санаторно-курортного лікування та оздоровлення у санаторіях, підпорядкованих Мінсоцполітики, на 2018 рік становить 47 946 осіб.

¹⁶ 1 березня 2017 року Кабінет Міністрів України прийняв Постанову № 110 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення деяких категорій інвалідів санаторно-курортними путівками, та внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 року № 187 і від 31 березня 2015 року № 200».

Тенденції та проблеми

Система фінансування санаторно-курортного лікування складається з трьох елементів:

- 1) Частина бюджетної програми КПКВК 2505150, яка відповідає виключно за учасників бойових дій та інвалідів війни з числа учасників відсічі російської збройної агресії;
- 2) Низка програм відповідають за ветеранів війни з РФ, які проходять службу чи отримують військову пенсію (бюджетні програми силових відомств).
- 3) Бюджетна програма за КПКВК 2501470 фінансує видатки на забезпечення санаторно-курортним лікуванням ветеранів війни і членів сім'ї загиблих, на яких не розповсюджуються КПКВК 2505150 та відомчі бюджетні програми.

Така розгалужена система не дозволяє оцінити рівень забезпечення санаторно-курортним лікуванням всіх учасників війни України проти російської агресії та членів їхніх сімей й ускладнює обрахунок потреби у цій послугі.

Слід також зазначити, що Порядок використання коштів за вище вказаними бюджетними програмами різний, а саме: Постанова №200, яка встановлює порядок використання коштів за КПКВК 2505150, дозволяє особам самостійно обрати санаторій, тоді як інші бюджетні програми такої можливості набувачам санаторно-курортних путівок не передбачають.

Така ситуація прямо суперечить статті 24 Конституції України, адже право обирати санаторій обмежується не на підставі закону, а виключно у зв'язку з системою бюджетного фінансування та порядком використання бюджетних коштів.

Крім того, частина коштів бюджетної програми за КПКВК 2501470 витрачається на видатки, які пов'язані із господарською діяльністю санаторіїв, а не безпосередньо із санаторно-курортним лікуванням осіб. Це суперечить меті програми, яка сформульована таким чином: Забезпечення кваліфікованого санаторно-курортного лікування і реабілітації ветеранів війни, осіб на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань» та осіб з інвалідністю.¹⁷ Кошти, які виділяються з державного бюджету на господарську діяльність, могли б бути використані на забезпечення путівками більшої кількості осіб.

При виконанні бюджетних програм регіональними органами соціального захисту населення виникають проблеми з використанням коштів та визначенням реальних потреб у путівках до санаторно-лікувальних закладів. В результаті, кожного року до державного бюджету повертається від 20 до 40 % запланованих коштів. При цьому черга на путівки не зникає, а рівень забезпеченості потреби залишається в межах 21 %.

Якщо оцінювати кількість виділених коштів у розрахунку на одного ветерана, який потребував санаторно-курортного лікування у відповідному році, то це можливо зробити тільки щодо бюджетної програми КПКВК 2505150, адже тільки за цією програмою 100% фінансування виділяється на учасників російсько-української війни. При цьому коштів, які виділяються у розрахунку на одного ветерана недостатньо, адже путівка в санаторій коштує щонайменше вдвічі дорожче (у 2017 р. виділено коштів на одного ветерана 2 962 гривень, планова середня вартість путівки 6 300 гривень).¹⁸

Для повного задоволення потреби в санаторно-курортному лікуванні учасників війни України проти російської агресії необхідно 116 474,4 тис. гривень¹⁹. Це при середній вартості путівки 6300 гривень та з огляду на те, що за послугою звертається приблизно 2000 осіб на рік.

Рекомендації

Для покращення системи санаторно-курортного лікування учасників війни України проти російської агресії рекомендуємо:

- 1) Забезпечувати санаторно-курортне лікування учасників війни України проти російської агресії (принаймні тих, які звільнені з військової служби) та членів сімей загиблих в межах єдиної бюджетної програми одного відомства.
- 2) Надати однакові права особам, які проходять санаторно-курортне лікування, зокрема у частині права обирати санаторій щодо вибору санаторно-курортного закладу.

¹⁷ Дані згідно Паспорту бюджетної програми «Санаторно-курортне лікування ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про жертви нацистських переслідувань» та інвалідів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/news/12468.html>

¹⁸ Вартість путівок [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sonyachnezakarpatya.com/tours-of-the-sanatorium/>

¹⁹ Розрахунки зроблено з урахуванням кількості осіб, які зараз перебувають на черзі за путівкою на санаторно-курортне лікування (16 488) + 2000 осіб, які можуть звернутися за путівкою протягом 2018 року та з розрахунку, що одна путівка коштує 6300 гривень.

- 3) Забезпечити належний рівень моніторингу та звітності щодо потреб у санаторно-курортному лікуванні та кількості осіб, які отримали таке лікування.
- 4) Налагодити належний рівень взаємодії між Мінсоцполітики, ДСУСБВУАТО та регіональними органами соцзахисту у частині підконтрольності та моніторингу виконання бюджетної програми з санаторно-курортного лікування.
- 5) Витрачати бюджетні кошти виключно на забезпечення ветеранів санаторно-курортним лікуванням, а саме на виплату грошової компенсації санаторіям за оздоровлення осіб, які пройшли лікування; припинити виділення коштів державного бюджету на господарську діяльність окремих санаторіїв. У цьому контексті, вважаємо за доцільне орієнтуватися на досвід медичної реформи, яка передбачає, що фінансування отримуватимуть лікарні за конкретні надані послуги конкретним пацієнтам; кошти, акумульовані таким чином, лікарні на власний розсуд витрачають на свої господарські видатки.

РОЗДІЛ 5. МЕДИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ, ПРОТЕЗУВАННЯ УЧАСНИКІВ ВІЙНИ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Окрема бюджетна програма для забезпечення медичної реабілітації та протезування учасників війни України проти російської агресії відсутня.

Учасники війни України проти російської агресії мають право на першочергове протезування, незалежно від встановлення їм групи інвалідності на підставі рішень військово-лікарських комісій (ВЛК). При цьому, якщо технології виготовлення необхідних протезів чи ортезів відсутні в Україні держава сплачує учасникам війни України проти російської агресії протезування/ортезування за кордоном, включно з витратами на проїзд, проживання, харчування та супровід (у разі потреби). Крім того, Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 року № 518 передбачає оплату витрат на заміну куксоприймача та оплату післягарантійного ремонту протезного виробу; безоплатне забезпечення лікувально-тренувальним протезом у разі необхідності, виготовленим вітчизняним виробником, на строк необхідний для формування кукси (1-12 міс.). Кошти на ці витрати закладені у відповідній бюджетній програмі.

Головним розпорядником коштів, передбачених у державному бюджеті за бюджетними програмами, пов'язаними із протезуванням є Мінсоцполітики.

У цьому розділі наводиться аналіз бюджетної програми за КПКВК 2505040 «Протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, а також регенерація для окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або у забезпеченні її проведення і втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок» (далі – КПКВК 2505040) та бюджетної програми за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів» (далі – КПКВК 2507030), які у Законі України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» було об'єднано в одну бюджетну програму КПКВК 2507030.

Рішенню про об'єднання цих програм передував низький рівень використання коштів за бюджетною програмою КПКВК 2505040 у 2016 році. Так із запланованих на початок року 150,0 млн. гривень фактично на кінець року було використано за загальним фондом бюджету 37,1 млн. гривень. Це при тому, що протягом року розпорядженнями Кабінету Міністрів України від 27.09.2016р.№ 693-р та від 07.12. 2016 року № 942-р²⁰ двічі обсяг коштів за цією бюджетною програмою зменшувався.

Таке скорочення видатків на протезування до 43515,5 тис. гривень у 2016 році було зумовлено тим, що особи, які потребували коштів на протезування не були готові з медичних причин до процесу виготовлення та встановлення протезів. Крім того, фактичний розмір середньої вартості протезування (ортезування) був на 188,7 тис. гривень менший від передбаченої вартості паспортом бюджетної програми. (Паспортом бюджетної програми встановлено середню вартість протезування (ортезування) у розмірі 1512,5 тис. гривень, тоді як фактично середня вартість становила 1323,8 тис. гривень.)

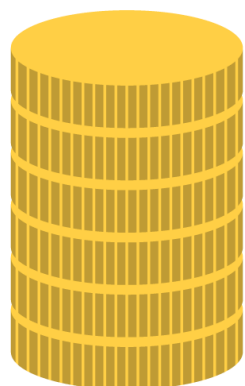
²⁰ Постанова Кабінету Міністрів від 7 вересня 2011 р. № 942 «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року».

СЕРЕДНЯ ВАРТІСТЬ ПРОТЕЗУВАННЯ

Закладена в бюджетній програмі

Фактична

1512,5 тис. грн

1323,8 тис. грн

Зменшення середньої вартості протезування (ортезування) однієї кінцівки пояснюється здійсненням протезування осіб за новітніми технологіями в Україні, вартість якого менша порівняно із закордонним протезуванням.

Протезування учасників війни України проти російської агресії в Україні також здійснюється за бюджетною програмою за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів». Програма є загальною для усіх категорій осіб з інвалідністю. Виконання бюджетної програми у 2016 році за загальним фондом становило 1 163,0 млн. гривень. Видатки за програмою спрямовуються на протезування осіб з інвалідністю, забезпечення технічними засобами реабілітації, санаторно-курортне лікування, забезпечення автомобілем, навчання водінню, тощо.

Окремої вибірки щодо суми коштів, передбаченої на протезування (ортезування) учасників війни України проти російської агресії не ведеться, оскільки фінансування передбачене в межах загальної бюджетної програми за КПКВК 2507030.

З 2017 році відповідно до паспорту бюджетної програми КПКВК 2507030 здійснення заходів щодо забезпечення протезуванням та ортезуванням за кордоном було одним з напрямів цієї бюджетної програми.

Аналіз використання коштів на заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів, в тому числі на протезування за кордоном учасників АТО (млн. гривень)							
	2017 рік (зі змінами)				2018 рік	відхилення від 2017 року	
	план	факт	(+;-)	%		план	(+;-)
Всього за програмою	1 778,0	1 776,0	-2,0	99,9	1 333,4	-442,6	75,1
в тому числі: протезування (ортезування) за кордоном учасників АТО	19,3	18,9	-0,4	97,7	43,0	24,1	227,7

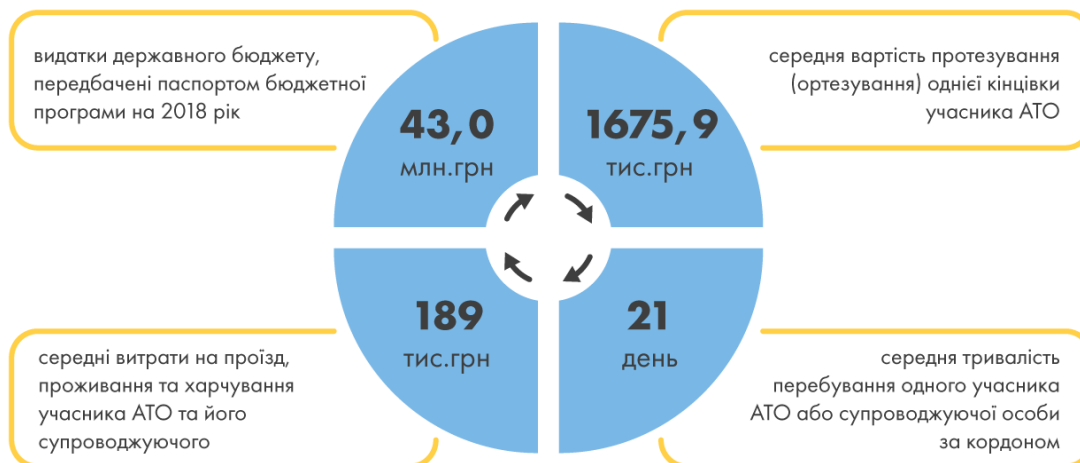
За загальним фондом державного бюджету 2017 році програму виконано на 99,9 % до річного плану. При цьому видатки на протезування за кордоном становили за загальним фондом 18,9 млн. гривень або 97,7 % до планових призначень.

За рахунок цих коштів було забезпечено технічними та засобами протезування учасників антитерористичної операції 337 осіб, і ще 35 осіб з числа тих учасників антитерористичної операції які втратили функціональні можливості кінцівок було забезпечено засобами протезування та ортезування підвищеної складності.

У поточному році в рамках бюджетної програми КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів» на протезування за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, окремих категорій громадян, які брали участь в антитерористичній операції та/або забезпеченні її проведення планується виділити майже 43,0 млн. гривень із загального фонду державного бюджету, що на 24,1 млн. гривень більше ніж було використано за минулий рік на цю мету. Відповідно до паспорту бюджетної програми КПКВК 2507030 загалом на черзі на протезування перебуває 445 учасників антитерористичної операції, з них планується забезпечити 337 осіб, а з числа учасників антитерористичної операції які втратили функціональні можливості кінцівок буде забезпечено засобами протезування та ортезування підвищеної складності 35 осіб за рахунок коштів загального фонду та 56 за рахунок коштів спеціального фонду державного бюджету.

Середня вартість протезування (ортезування) однієї кінцівки учасника війни України проти російської агресії у 2018 році за паспортом програми становить 1 658,4 тис. гривень. Крім того, бюджетом передбачається фінансування на проїзд, проживання та харчування одного учасника війни України проти російської агресії і супроводжувача особи за кордоном – 189,0 тис. гривень.

Бюджетною програмою прогнозується забезпечення цього напрямку на 100%.

Хоча відповідно до інформації щодо моніторингу потреб учасників війни України проти російської агресії у забезпеченні протезуванням (ортезуванням) на черзі перебуває 153 особи, які все ще потребують такої допомоги.²¹

Тенденції та проблеми

- 1) У жовтні 2017 року кількість осіб, які потребують протезування та ортезування становила 153 особи. З огляду на обсяг ресурсів, виділених на програму за КПКВК 2507030 усіх, хто наразі перебуває на черзі, буде забезпечено у 2018 році.
- 2) Регенерація. Хоча у березні 2016 року були внесені зміни, які дозволили використання коштів для регенерації (нарощування) втрачених кінцівок, даною можливістю учасники війни України проти російської агресії скористалися так і не змогли. Причиною стало скорочення видатків з бюджету на програму КПКВК 2505040, відсутність політичної волі для прийняття порядку використання коштів на регенераційні процедури та подальше перейменування програми з усуненням згадки про можливість регенерації.
- 3) Медична реабілітація. Відсутній комплексний підхід, як до системи медичної та фізичної реабілітації, так і до фінансування відповідних заходів. Окремі заходи медичної реабілітації фінансуються в межах загальної медичної субвенції на місце. При цьому в кожній області простежується різний рівень та підходи до медичної реабілітації.

²¹ Інформація щодо моніторингу учасників АТО, які потребують або забезпечені технічними та іншими засобами реабілітації, у тому числі протезуванням (ортезуванням) станом на 27.10.2017. [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://dsvv.gov.ua/dostup-do-publichnoji-informatsiji/informatsiya-schodo-monitorynhu-uchasnykiv-ato-yaki-potrebuyut-abo-zabezpecheni-tehnichnymy-ta-inshymy-zasobamy-reabilitatsiji-u-tomu-chysli-ortezuvannyam-ortezuvannyam-standom-na-27-10-2017.html>

Рекомендації

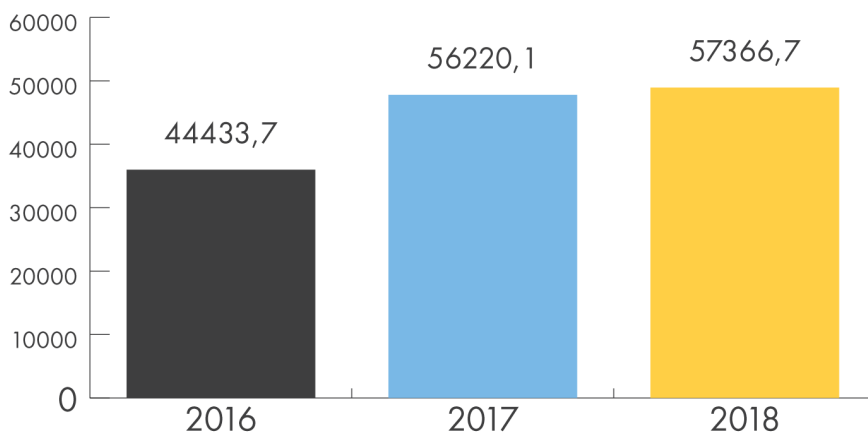
- 1) Створити прозорий автоматизований механізм обліку потреб протезування/ортезування. Зокрема, включити відповідні розділи у державному реєстрі учасників АТО, який веде ДСУСВВУАТО, передбачити електронну чергу.
- 2) Опрацювати можливість використання коштів для регенерації (нарощування) кінцівок.
- 3) Розробити та затвердити положення про медичну та фізичну реабілітацію. Провести розрахунки щодо видатків необхідних для забезпечення заходів та визначити альтернативні державному бюджету джерела фінансового забезпечення заходів.

РОЗДІЛ 6. МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСНИКІВ ВІЙНИ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Законодавство України передбачає низку пільг у сфері охорони здоров'я, які покликані забезпечити належний рівень медичної допомоги та реабілітації учасників війни України проти російської агресії. Безоплатні ліки та медичні препарати, регулярні обстеження, диспансеризація, зубопротезування є складовими медичного блоку Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

На забезпечення вище зазначених пільг не передбачено окремої бюджетної програми. Реалізація права на пільги здійснюється за рахунок загальної медичної субвенції з державного бюджету органам місцевого самоврядування КПКВК 2311410, головним розпорядником якої є Міністерство охорони здоров'я України.

ОБСЯГ МЕДИЧНОЇ СУБВЕНЦІЇ (МЛН. ГРН)

Окремої звітності, скільки коштів в межах медичної субвенції відводиться саме на медичне забезпечення ветеранів війни, немає. Обліку кількості осіб, які звертаються за кожною із згаданих пільг не ведеться. Проаналізувати чи було надано пільги в повному об'ємі всім, хто за ними звертався, неможливо. Через відсутність звітності за окремими категоріями пільговиків також не можна обрахувати кошти, що ідуть на забезпечення медичних пільг. Отже, **держава не має інструментів відстеження рівня надання соціального захисту** для учасників війни України проти російської агресії в частині медичного забезпечення.

Водночас, практичний досвід показує, що реалізувати кожну з пільг медичного блоку досить складно, про що свідчать численні звернення на гарячу лінію ГО «Юридична Сотня» (з питань, пов'язаних з медичним забезпеченням, надходить не менше 50 дзвінків на місяць).

Медичний блок складається, зокрема, з пільг на безоплатні ліки та медичні препарати, регулярні обстеження, диспансеризацію, зубопротезування.

Лікарські засоби. Хоча п.1 ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачає право на безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів, реалізувати це право доволі складно. Через ненадійність договірних відносин з державою та брак коштів в державному бюджеті, аптеки, зокрема приватної форми власності, неохоче укладають договори про надання ліків і лікарських засобів на безоплатній основі пільговикам.

В результаті отримати ліки можна приблизно в 1000 аптечних закладів по Україні (переважно державної або комунальної форми власності), з якими відділ охорони здоров'я уклав договори.

Крім того, з квітня 2017 року працює урядова програма «Доступні ліки», за якою пацієнти з серцево-судинними захворюваннями, бронхіальною астмою чи діабетом II типу можуть отримати ліки безкоштовно або з незначною доплатою. Учасники війни України проти агресії Росії теж можуть скористатися цією програмою.

Зубопротезування. П. 2 ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» встановлює обмеження щодо зубопротезування з дорогоцінних металів, до яких у тому числі належать металокерамічні матеріали. Сумніви щодо якості зубопротезних матеріалів зумовлюють низький рівень зацікавленості ветеранів у користуванні цією пільгою. 34%²² з тих, хто все-таки прагне отримати послугу безкоштовного зубопротезування, отримують відмову від медичних закладів у зв'язку з браком коштів.

Щорічне медичне обстеження, диспансеризація та першочергова госпіталізація. З місцевих бюджетів мають також покриватися витрати на щорічне медичне обстеження, диспансеризацію та першочергову госпіталізацію із залученням відповідних спеціалістів для учасників бойових дій та інших категорій ветеранів. Такі медичні послуги можна отримати в госпіталях ветеранів війни, яких в Україні налічується 29 або ж у поліклініках за місцем проживання.

Ціни на вартість ліжко-місця варіюються від 150 до 300 гривень на день. Якщо, наприклад, перебувати у стаціонарі людині потрібно 1 раз на рік протягом 2 тижнів (14 днів). Відповідно, якщо виходити з цих цифр, то на обслуговування 319 396²³ учасників війни України проти російської агресії необхідно приблизно 95 млн. гривень. Вартість щорічного медогляду на 1 особу складає в середньому 300 гривень²⁴. Для проведення щорічного огляду 319 396²⁵ учасників війни України проти російської агресії необхідно 958 млн. гривень.

Розрахунки витрат на медичний блок пільг наведені досить приблизно. Вивчення питання фінансування та розміру видатків на щорічне медичне обстеження, диспансеризацію та першочергову госпіталізацію учасників війни України проти російської агресії потребує додаткового дослідження із залученням відповідних спеціалістів, підготовкою окремих запитів на інформацію тощо. Проведення такого дослідження теж потребує видатків, яких державний бюджет не передбачає. Відповідно, даних про витрати на ці пільги немає, що призводить до проблем з їх реалізацією.

Тенденції та проблеми

З 1 січня 2018 року стартує медична реформа первинної ланки. В рамках медреформи не скасовуються пільги на медичне забезпечення для ветеранів війни, передбачені законом «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Однак додаткового фінансування на їх реалізацію реформа не передбачає. Ветерани зможуть на загальних підставах реалізувати своє право на медичне забезпечення.

Такі пільги для ветеранів війни, як безплатні ліки та медичні препарати, регулярні обстеження, диспансеризація, першочергова госпіталізація зубопротезування перейдуть в забезпечення через медичну реформу. У разі необхідності обстеження чи лікування можна буде звернутися до сімейного лікаря, терапевта. Забезпечення лікарськими засобами здійснюватиметься за рецептом сімейного лікаря через програму «Доступні ліки». Зубопротезування покриватиметься за рахунок держави при отриманні направлення від сімейного лікаря до стоматолога. Водночас естетична стоматологія входить до «червоного списку» послуг, які не включені у державний гарантований пакет.

Рекомендації

- 1) Розробити та впровадити механізм моніторингу та контролю за розподілом й використанням субвенції на медичне забезпечення ветеранів місцевими органами влади.
- 2) Забезпечити можливість учасникам бойових дій, які отримали поранення або мають захворювання, пов'язані з виконанням обов'язків військової служби/захистом Батьківщини користуватися відомчими закладами охорони здоров'я. Таким чином, відсоток витрат на забезпечення права на щорічну диспансеризацію та/чи амбулаторне обслуговування буде забезпечуватись з бюджетів відповідних відомств. Це створить додаткове джерело фінансового забезпечення медичного блоку пільг. Необхідно підтримати розробку та

²² Звіт за результатами дослідження системи соціального захисту учасників бойових дій та членів родин загиблих в АТО компанії GfK на замовлення Координатора проектів ОБСЕ в Україні від 15.12.2016 [Електронний ресурс], Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1pf8wfbpAdYeQX_hqU7GRLWCPS-zErpT/view?usp=sharing

²³ Кількість учасників бойових дій, які брали участь в Антитерористичній операції станом на 01.11.2017 року за даними Державної служби у справах ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту.

²⁴ Вартість загальної медичної комісії [Електронний ресурс], Режим доступу: <http://www.smsch18.com.ua/medichni-ogljdi.html>

²⁵ Кількість учасників бойових дій, які брали участь в Антитерористичній операції станом на 01.11.2017 року за даними Державної служби у справах ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту.

прийняти відповідний законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»²⁶.

- 3) Прискорити реалізацію медичної реформи, яка зможе забезпечити реалізацію медичних пільг, передбачених законом «Про статус ветеранів війни гарантії їх соціального захисту».
- 4) Скоординувати та привести у відповідність окремі напрями системи медичного забезпечення ветеранів війни з метою ефективного розподілу фінансування.

²⁶ Уряд підтримав законопроект щодо лікування учасників АТО [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2017/12/20/uryad-pidtrimav-zakonoprojekt-shhodo-likuvannya-uchasnikiv-ato/>

РОЗДІЛ 7. ІНШІ ПІЛЬГИ ТА СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ ДЛЯ УЧАСНИКІВ ВІЙНИ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ, ЯКІ НЕ ФІНАНСУЮТЬСЯ ІЗ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Пільговий проїзд.

Стаття 12 (п.7) та стаття 13 (п.7) Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачають низку пільг на безкоштовний проїзд учасникам бойових дій та інвалідам війни.

До 1 січня 2016 року у державному бюджеті передбачалася субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян. Однак на підставі Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» № 1789-VIII від 20 грудня 2016 року²⁷ кошти з державного бюджету на здійснення пільгового проїзду більше не виділяються.

За інформацією обласних та Київської міської державних адміністрацій, у місцевих бюджетах регіонів у 2016 році для реалізації права на безплатний проїзд відповідно до законодавства пільгових категорій громадян, зокрема учасників бойових дій та осіб з інвалідністю, було передбачено 851,9 мільйона гривень, з них 555 мільйонів – у місті Києві.²⁸

Даних за 2017 рік та планові показники на 2018 рік під час написання цього звіту отримати не вдалось у зв'язку із відсутністю необхідних документів у відкритому доступі.

Законопроект № 4024 від 4 лютого 2016 року «Про внесення змін до додатків № 3 та № 7 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» щодо фінансового забезпечення компенсації за пільговий проїзд окремих категорій громадян та інших передбачених законодавством пільг» передбачалося відновлення субвенції на компенсацію за пільговий проїзд. Законопроект був прийнятий в цілому, однак Президент України наклав на нього вето, серед іншого вказуючи на таку причину: «нинішня система відшкодування витрат за пільговий проїзд в умовах відсутності механізму обліку пільгових перевезень, будь-яких обмежень щодо кількості, відстані та напрямків поїздок не є ефективною, не дозволяє контролювати облік пільгових перевезень (кількість пільговиків, які фактично користуються транспортом, вид транспорту, кількість поїздок тощо)».²⁹

У 2018 році пільги на транспортний проїзд і далі будуть забезпечуватись з місцевих бюджетів.

²⁷ Закон України Про внесення змін до Бюджетного кодексу України № 1789-VIII від 20 грудня 2016 року - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1789-19>

²⁸ Рекомендації парламентських слухань на тему: «Державні гарантії соціального захисту учасників антитерористичної операції, Революції Півночі та членів їхніх родин: стан і перспективи», схвалені Постановою Верховної Ради України від 9 лютого 2017 року № 1843-VIII.

²⁹ Див. пропозиції Президента України від 09.03.2016 Закону України «Про внесення змін до додатків № 3 та № 7 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» щодо фінансового забезпечення компенсації за пільговий проїзд окремих категорій громадян та інших передбачених законодавством пільг»

Одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і надвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва .

Дана пільга передбачена у п. 15 ч. 1 ст. 12, п. 19 ч. 1 ст. 13, п. 16 ч. 1 ст. 15 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Хоч дана пільга закріплена законодавчо, однак фінансування з бюджету не здійснюється. Це пов'язано з тим, що Кабінет Міністрів України так і не розробив порядок отримання позик на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт. Такий порядок мав бути розроблений починаючи із 2005 року, коли Верховною Радою України було затверджено відповідні положення Закону у новій редакції.

Позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20% від тарифів вартості основних та 50% – додаткових робіт); абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50% від затверджених тарифів.

Пільга передбачена у п. 19 ч. 1 ст. 12, п. 10 ч. 1 ст. 13, п. 20 ч. 1 ст. 15 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Дана пільга, яка видається не є затребуваною, оскільки абонентів стаціонарного телефонного зв'язку з кожним роком стає менше, через розвиток мережі мобільного зв'язку, однак принцип верховенства права вимагає практичну реалізацію норм, закріплених у законі.

Позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і квартир та першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир.

Пільга передбачена у п. 8 ч. 1 ст. 13, п. 8 ч. 1 ст. 15 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Дані витрати забезпечуються виключно за рахунок коштів місцевого бюджету у тих громадах, у бюджетах яких передбачені такі витрати.

Позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування.

Пільга передбачена у п. 22 ч. 1 ст. 13 Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Видатки на забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань) мають передбачатися за рахунок коштів Державного бюджету у видатках бюджетної програми КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів». Слід зазначити, що протягом останніх років кошти на вищезгадану мету за рахунок загального фонду державного бюджету не передбачаються. Але Мінсоцполітики як головний розпорядник коштів за цією бюджетною програмою щороку передбачає певну дуже обмежену суму. За рахунок спеціального фонду бюджету за цією програмою, наприклад, на 2018 рік на зазначену мету паспортом бюджетної програми КПКВК 2507030 передбачено біля 2,9 млн. гривень.

Щодо видатків на виплату компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування, то ці витрати забезпечуються виключно за рахунок коштів місцевого бюджету у тих громадах, у бюджетах яких передбачені такі витрати.

Право на позачергове забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту згідно з переліком та нормами, що встановлюються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Пільга передбачена у п. 27 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Ця пільга є пережитком планової економіки і тотального дефіциту, тому дана норма є архаїзмом у сучасному суспільстві.

Тенденції і проблеми

Таким чином, хоча й законом ветеранам війни передбачена низка соціальних гарантій, реалізувати їх неможливо. Адже держава не закладає необхідні кошти, а органи місцевого самоврядування фінансують відповідні пільги виключно на власний розсуд. Ситуація суперечить щонайменше двом статтям Конституції України: статті 22, якою встановлено, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод, а також в статті 142, яка передбачає, що витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою.

Як наслідок, із реалізацією пільг, які фінансово не забезпечуються державою, виникають значні труднощі.

Висновки та рекомендації

- 1) Скасувати архаїчні пільги (на встановлення і користування стаціонарним телефоном, на забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту).
- 2) Впровадити альтернативні механізми реалізації пільг зокрема, через монетизацію. Фінансово забезпечити пільги, які передбачені Законом «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

РОЗДІЛ 8. МАТЕРІАЛЬНА ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ ВІЙНИ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Виплата щорічної разової грошової допомоги до 5 травня передбачена відповідними нормами Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» ветеранам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, особам, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Виплата щорічної разової грошової допомоги до 5 травня здійснюється на підставі бюджетної програми КПКВК 2501150 «Щорічна разова грошова допомога ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань та соціальна допомога особам, які мають особливі та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною».

Аналіз видатків на виплату ветеранам війни щорічної разової грошової допомоги до 5 травня (млн. гривень)											
2016 рік				2017 рік				2018 рік	відхилення від 2017 року		
план	факт	(+;-)	%	план	факт	(+;-)	%	план	(+;-)	%	
1 044,5	1 042,8	-1,7	99,8	1 271,6	1 269,1	-2,5	99,8	1 320,8	51,7	104,1	

Щороку обсяг видатків, що передбачається на виконання цієї бюджетної програми у державному бюджеті, зростає, і також слід зазначити, що кожного року є залишок коштів, який повертається до бюджету.

Так за результатами виконання 2016 року програму виконано на 99,8 %, залишок невикористаних коштів становив 1,7 млн. гривень. Загальна кількість отримувачів допомоги становила 1 296,6 тис. осіб.

Аналогічна ситуація з виконанням цієї бюджетної програми і у 2017 році – залишок невикористаних коштів на кінець року становив 2,5 млн. гривень. Загальна кількість отримувачів допомоги становила 1 221,8 тис. осіб.

Слід зазначити, що розмір грошової допомоги до 5 травня у розрізі категорій та розмірів виплат затверджується щороку відповідним рішенням Кабінету Міністрів України.

Так на 2016 рік розміри виплат щорічної разової грошової допомоги у розрізі категорій осіб було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 року № 141³⁰, а на 2017 рік розміри було збільшено і затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2017 № 223.

Не зважаючи на те, що загальна кількість отримувачів грошової допомоги до 5 травня зменшується, відбувається коливання контингенту між категоріями одержувачів допомоги.

³⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2016 р. № 141 Деякі питання виплати у 2016 році разової грошової допомоги, передбаченої Законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань».

Кількість одержувачів щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за роками			
категорії отримувачів	2016 рік	2017 рік	відхилення 2017 до 2016 (+;-)
	розмір виплати	розмір виплати	
інваліди I групи	46755,0	37184,0	-9571,0
інваліди II групи	47355,0	48081,0	726,0
інваліди III групи	42457,0	44077,0	1 620,0
учасники бойових дій	372891,0	427715,0	54824,0
особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною	32,0	22,0	-10,0
члени сімей загиблих	213000,0	191880,0	-21120,0
учасники війни	574158,0	472809,0	-101349,0

Як ми бачимо із цієї діаграми, відбувається суттєвий приріст контингенту за рахунок кількості учасників бойових дій та інших категорій осіб, які мають право на відповідний пільговий статус.

Також щорічно відповідно до рішення Уряду зростає розмір самої допомоги по різних категоріях.

Розміри виплат щорічної разової грошової допомоги до 5 травня за роками			
категорії отримувачів	2016 рік	2017 рік	відхилення 2017 до 2016 (+;-)
	розмір виплати	розмір виплати	
інваліди I групи	2 975,0	3 500,0	525,0
інваліди II групи	2600,0	3100,0	500,0
інваліди III групи	2310,0	2700,0	390,0
учасники бойових дій	920,0	1200,0	280,0
особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною	2975,0	3500,0	525,0
члени сімей загиблих	500,0	600,0	100,0
учасники війни	400,0	500,0	100,0

Крім цього зазначаємо, що бюджетною програмою КПКВК 2501150 передбачаються певні видатки на покриття витрат на послуги зв'язку та на погашення кредиторської заборгованості, зареєстрованої в органах Державної казначейської служби станом на початок року за витратами на послуги зв'язку (крім кредиторської заборгованості по Донецькій та Луганській областях та заборгованості за судовими рішеннями).

Так у 2016 році на цю мету було виділено 5,4 млн. гривень та 5,4 тис. гривень на послуги зв'язку, у 2017 році такі суми становили відповідно 5,8 млн. гривень та 5,4 тис. гривень.

Крім того, паспортом бюджетної програми не обґрунтовано виділення коштів на оплату послуг зв'язку за допомогою цієї програми. Таке виділення бюджетних коштів не відповідає меті цієї бюджетної програми.

На 2018 рік, видатки заплановані на щорічну разову грошову допомогу до 5 травня, збільшені порівняно із минулим роком на 51,7 млн. гривень.

Кабінетом Міністрів України лише 14 березня прийнято постанову «Деякі питання виплати у 2018 році разової грошової допомоги, передбаченої законами України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» і «Про жертви нацистських переслідувань», якою визначені розміри виплат у розрізі категорій отримувачів. Після затвердження паспорту бюджетної програми буде чітко встановлено і чисельність отримувачів цієї допомоги.

Тенденції та проблеми

Щороку кількість осіб, які можуть отримати виплати до 5 травня, зростає.

При реалізації цієї програми виникають наступні проблеми:

- **Використання бюджетних видатків на напрям, який не передбачає досягнення мети бюджетної програми.**

Зважаючи на інформацію, подану у звіті та паспорті бюджету, є незрозумілим виділення бюджетних коштів цієї програми на оплату послуг зв'язку та погашення кредиторської заборгованості за витратами на послуги зв'язку, оскільки це не відповідає меті бюджетної програми. Більше того, бюджетні видатки на оплату таких послуг використовуються не в повному обсязі без достатнього обґрунтування причин цього.

- **Неузгодженість щодо розміру разової грошової допомоги до 5 травня.**

Згідно вимог чинної редакції ч. 5 ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» учасникам бойових дій повинна щорічно до 5 травня виплачуватися разова грошова допомога **у розмірі п'яти мінімальних пенсій** за віком.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2008 рік» та про «Внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 28 грудня 2007 року № 107-VI внесено зміни в Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», зокрема, частину п'яту статті дванадцятої цього Закону викладено в такій редакції: «Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених Законом України «Про Державний бюджет України».

Однак, Конституційний Суд України визнав неконституційними зміни в Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», які були прийняті Законом України «Про Державний бюджет на 2008 рік».³¹ Суд постановив, що законом про Держбюджет не можна вносити зміни до інших законів, зупиняти їхню дію чи скасовувати їх, оскільки це створює протиріччя у законодавстві. Відповідно, виплата до 5 травня повинна здійснюватися згідно оригінального формулювання положень Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Тому залишається чинною редакція частина 5 статті 12 цього Закону, згідно якої сума разової грошової допомоги до 5 травня дорівнює сумі п'яти мінімальних пенсій за віком. Така позиція була також висловлена Верховним Судом України у постанові № 6-1680цс15 від 10 лютого 2016 року.

Висновки та рекомендації

- 1) Розробити, подати та прийняти законопроект щодо внесення змін в Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» стосовно скасування прив'язки до п'яти мінімальних пенсій у виплатах до 5 травня.
- 2) Визначити необхідність виділення коштів на оплату послуг зв'язку та погашення кредиторської заборгованості за витратами на послуги зв'язку, зважаючи увагу на те, що ці напрями не є показниками успішності програми та не передбачають досягнення цілей та мети бюджетної програми.

³¹ Рішення Конституційного Суду України від 22.05.2008 року у справі № 10-рп/2008 за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 65 розділу I, пунктів 61, 62, 63, 66 розділу II, пункту 3 розділу III Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» і 101 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 67 розділу I, пунктів 1-4, 6-22, 24-100 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-08>

РОЗДІЛ 9. ОДНОРАЗОВА ГРОШОВА ДОПОМОГА У РАЗІ ІНВАЛІДНОСТІ АБО ЗАГИБЕЛІ (СМЕРТІ) УЧАСНИКІВ ВІЙНИ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.

Держава надає підтримку членам сімей загиблих та інвалідам війни у формі одноразової грошової допомоги.

Одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців передбачена у статті 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Механізм призначення та виплати одноразової грошової допомоги врегульований наступними нормативно-правовими актами:

1. Порядком призначення та виплати одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності деяких категорій осіб відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2016 року № 336. Фінансування ОGD за даною постановою передбачено з резервного фонду. Бюджетна програма КПК 2501700 «Про надання одноразової допомоги членам сімей осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та особам, які отримали інвалідність під час участі в зазначеній операції»³².

2. Порядком призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 року № 975. Призначення і виплата одноразової грошової допомоги здійснюється Міністерством оборони, іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями та правоохоронними органами за такими бюджетними програмами:

- КПКВК 2101020 «Забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовка військ»;

- КПКВК 1002030 «Матеріально-технічне забезпечення Державної прикордонної служби України, та утримання її особового складу»;

- КПКВК 1003020 «Забезпечення виконання завдань та функцій Національної гвардії України».

3. Порядком та умовами виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності працівника міліції, затвердженим постановою КМУ від 12 травня 2007 р. № 707.

- КПКВК 1001050 «Реалізація державної політики у сфері внутрішніх справ, забезпечення виконання завдань і функцій органів, установ та закладів МВС України».

4. Порядком та умовами виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), травми або поранення, захворювання чи інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2007 р. № 908.

- КПКВК 1006280 «Забезпечення діяльності сил цивільного захисту».

³² Звіт про використання коштів з резервного фонду Державного бюджету України за січень-листопад 2017 року <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=388176>

Допомога в разі загибелі (смерті) осіб, призначається та виплачується членам їх сімей у розмірі 750 прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, в якому загинули (померли) особи, рівними частинами. Допомога в разі втрати працездатності призначається в разі встановлення часткової втрати працездатності і становить від 50-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року. В залежності від групи інвалідності та причини виникнення грошова допомога може призначатися від 70-кратного прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, до 400-кратного.

Головним розпорядником коштів за бюджетною програмою КПКВК 2101020 «Забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовка військ» є Міноборони України.

Одним із завдань цієї бюджетної програми є виплата одноразової грошової допомоги членам сімей померлих (загиблих) військовослужбовців, а також у разі встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовцями та особам, звільненим зі Збройних Сил України.

У 2016 році Міноборони на виплату одноразової грошової допомоги у разі смерті чи травми або інвалідності було використано 1 234,4 млн. гривень для виплати 6 222 особам, середній розмір виплати склав 198,4 тис. гривень.

У 2017 році на зазначену мету використано 1 505,1 млн. гривень для виплати допомоги 6253 особам, середній розмір виплати - 240,7 тис. гривень.

Бюджетним запитом на 2018 рік за програмою КПКВК 2101020 передбачаються видатки на виплату одноразової грошової допомоги у разі смерті чи травми або інвалідності в обсязі 2 320,2 млн. грн. на виплату 6003 особам, при середньому розмірі виплати 386,5 тис. гривень.

Така різниця в сумах зумовлена, по-перше, різною кількістю осіб, які отримали допомогу, по-друге, тим, що розмір допомоги прив'язаний до прожиткового мінімуму, який змінюється щорічно.

Крім того, відхилення пов'язано зі збільшенням відносної частки військовослужбовців, поранених внаслідок участі в АТО до загальної кількості отримувачів допомоги. Середній розмір за поранення є нижчим, ніж при загибелі.

Далі будуть розглянуті бюджетні програми, головним розпорядником яких є Міністерство внутрішніх справ.

Бюджетна програма КПКВК 1002030 «Матеріально-технічне забезпечення Державної прикордонної служби України, та утримання її особового складу».

Згідно звіту про виконання паспорту бюджетної програми у 2016 році на виплату ОGD у разі загибелі, каліцтва або інвалідності військовослужбовця передбачалось 32,1 млн. гривень, кількість виплат становила 179 осіб, середній розмір виплати 179,2 тис. гривень.

За 2017 рік на зазначені виплати використано 28,7 млн. гривень, кількість виплат становила 149, середній розмір виплати склав 192,5 тис. гривень.

Згідно Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі, каліцтва або інвалідності військовослужбовця передбачено 37,8 млн. гривень, кількість виплат відповідно до паспорту бюджетної програми становитиме 157, середній розмір виплати 241 тис. гривень.

Бюджетна програма КПКВК 1003020 «Забезпечення виконання завдань та функцій Національної гвардії України».

У 2016 році, згідно звіту про виконання бюджетної програми, на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі або інвалідності особовому складу по загальному фонду державного бюджету було використано 65,3 млн. гривень, кількість виплат становила 440, середній розмір виплати 148,2 тис. гривень. Така ситуація зумовлена виведенням особового складу НГУ 1 лінії оборони в зоні проведення АТО та як наслідком зменшення кількості загиблих та поранених.

Звітом про виконання паспорту цієї бюджетної програми на згадану мету, за загальним фондом державного бюджету використано 77,2 млн. гривень, кількість виплат 306, середній розмір виплати 252,4 тис. гривень.

У порівнянні двох років прослідковується тенденція до зменшення кількості випадків виплат та збільшення середнього розміру виплат.

Згідно з паспортом бюджетної програми КПКВК 1003020 у 2018 році на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі або інвалідності особовому складу за загальним фондом державного бюджету передбачається 122,8 млн. гривень при кількості виплат 485 та середньому розмірі виплати 253,0 тис. гривень.

Бюджетна програма КПКВК 1001050 «Реалізація державної політики у сфері внутрішніх справ, забезпечення виконання завдань і функцій органів, установ та закладів МВС України».

Згідно звіту про виконання бюджетної програми у 2016 році, на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі або інвалідності працівників було використано 15,8 млн. гривень, кількість виплат становила 60, середній розмір виплати 263,5 тис. гривень.

У 2017 році на зазначену мету відповідно до звіту про виконання паспорту бюджетної програми використано 14,8 млн. гривень, кількість виплат становила 59, середній розмір виплати 251,2 тис. гривень.

У порівнянні двох років прослідковується тенденція до збільшення кількості випадків виплат та збільшення середнього розміру ОГД. В 2016 році були суттєві відхилення від показників, що пов'язано з недостатнім плануванням.

Згідно з паспортом бюджетної програми КПКВК 1001050 у 2018 році на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі або інвалідності особовому складу за загальним фондом державного бюджету передбачається 12,5 млн. гривень, при кількості виплат 42 та середньому розмірі виплати 297,9 тис. гривень.

Бюджетна програма КПКВК 1006280 «Забезпечення діяльності сил цивільного захисту».

Дані щодо видатків у 2016 році на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі або інвалідності працівників у офіційних джерелах відсутні.

У 2017 році на зазначену мету відповідно до звіту про виконання паспорту бюджетної програми за загальним фондом державного бюджету використано 16,5 млн. гривень, кількість виплат становила 325, середній розмір виплати 50,6 тис. гривень.

Згідно з паспортом бюджетної програми КПКВК 11006280 у 2018 році на виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі або інвалідності особовому складу за загальним фондом державного бюджету передбачається 17,6 млн. гривень при кількості виплат 310 та середньому розмірі виплати 56,7 тис. гривень.

Бюджетна програма КПК 2501700 «Про надання одноразової допомоги членам сімей осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та особам, які отримали інвалідність під час участі в зазначеній операції».

Станом на 1 грудня 2016 року Міжвідомчою комісією прийнято рішення про виплату одноразової грошової допомоги 91 члену сімей 53 загиблих учасників антитерористичної операції та 22 особам, які отримали інвалідність, пов'язану з участю в антитерористичній операції, на загальну суму 38,3 мільйона гривень.

Виплата одноразової допомоги згідно Постанови №336 передбачається із резервного фонду Державного бюджету.

За даними звіту за результатами аудиту Рахункової палати України, використання коштів резервного фонду Державного бюджету в 2016 році здійснено за чотирма напрямками, зокрема 89,6 млн. грн. (7,9 %) – на надання одноразової грошової допомоги 873 постраждалим учасникам та членам сімей загиблих учасників масових акцій громадського протесту, а також членам сімей 55 осіб, які загинули (померли) під час участі та надання волонтерської допомоги в районі проведення АТО, і 13 особам, які отримали інвалідність під час участі в таких операціях.

Обсяги невикористаних коштів не перерозподілялися та були повернені головними розпорядниками бюджетних коштів наприкінці 2016 року до державного бюджету як невикористані. Загальний обсяг невикористаних залишків на кінець 2016 року становив 27,1 млн. гривень, зокрема 6,8 млн. гривень – за напрямом «Надання одноразової грошової допомоги» (пункт 29 абзац 3 Порядку використання коштів резервного фонду бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 №415) за розпорядженням від 21 грудня 2016 року №989-р щодо виплати грошової допомоги загиблим учасникам антитерористичної операції, а також тим, які отримали інвалідність під час участі в такій операції (1,8 млн. гривень).

Основні проблеми у 2016 році виникли через недоліки нормативно-правового, організаційного та інформаційного забезпечення, тому не забезпечено виплату одноразової грошової допомоги: 14 особам не виплачено одноразову грошову допомогу в загальній сумі близько 1,0 млн. гривень, 3 особам не сплачено кошти грошової допомоги в загальній сумі 0,9 млн. гривень, членам сімей 3 осіб, які загинули (померли) під час участі в АТО, не було забезпечено виплату одноразової грошової допомоги в загальній сумі 0,9 млн. гривень.

У 2017 році кошти було виділено з резервного фонду у розмірі 41,3 млн. гривень

Підставами для виплат з резервного фонду є акти КМУ. Тобто, дана бюджетна програма не має паспорта і кількість осіб, які претендують на ОГД визначається в розпорядженні КМУ. У 2017 році були видані такі розпорядження:

Так згідно розпорядження КМУ №84-р від 08.02.2017 вирішено виділити Міністерству соціальної політики **4,9 млн. грн.** для надання одноразової грошової допомоги членам сімей 4 осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та 9 особам, які отримали інвалідність під час участі в зазначеній операції.

Розпорядженням КМУ №256-р від 12 квітня 2017 вирішено виділити Міністерству соціальної політики **6,1 млн. грн.** для надання одноразової грошової допомоги членам сімей 4 осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та 14 особам, які отримали інвалідність під час участі в зазначеній операції.

Розпорядженням КМУ №362-р від 31.05.2017 вирішено виділити Міністерству соціальної політики **4,7 млн. грн.** для надання одноразової грошової допомоги членам сімей 3 осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та 11 особам, які отримали інвалідність під час участі в зазначеній операції.

Розпорядженням КМУ №440-р від 04.07.2017 вирішено виділити Міністерству соціальної політики **3,9 млн. грн.** для надання одноразової грошової допомоги членам сімей 3 осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та 8 особам, які отримали інвалідність під час участі в зазначеній операції.

Розпорядженням КМУ №696-р від 04.10.2017 вирішено виділити Міністерству соціальної політики **11,0 млн. грн.** для надання одноразової грошової допомоги членам сімей 14 осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та 12 особам, які отримали інвалідність під час участі в зазначеній операції.

Розпорядженням КМУ від 20 грудня 2017 р. №965-р – **10,7 млн. грн.** для надання одноразової грошової допомоги членам сімей 6 осіб, які загинули (померли) під час участі в антитерористичній операції, та 23 особам, які отримали інвалідність під час участі в зазначеній операції.

За рахунок цих коштів 34 особи отримали ОGD, 77 осіб отримали виплати у зв'язку з інвалідністю.

За всіма розпорядженнями, окрім №965-р від 20 грудня 2017 року прозвітовано про виконання у 100% обсязі.

В порівнянні з 2016 роком 31,6 млн. грн. – членам сімей 48 осіб, які загинули (померли) під час участі в АТО, а також 12 особам, які отримали інвалідність під час участі в такій операції.

Тобто у 2017 році порівняно з 2016 роком збільшилася кількість осіб, які отримали виплати у зв'язку з інвалідністю на 65 осіб (на 84 %), та на 14 осіб менше (на 29 %) отримали ОGD у зв'язку зі смертю, загибеллю члена сім'ї. Різниця в сумах пов'язана з тим, що базою нарахування є прожитковий мінімум станом на 1 січня відповідного року.

З огляду на те, що кошти за даною бюджетною програмою виділяються із резервного фонду, бюджетні запити на 2018 рік відсутні.

Тенденції та проблеми

При аналізі використання коштів із резервного фонду причини неефективного використання коштів із резервного фонду зумовлені:

- 1) Недосконалістю діючих порядків використання коштів; так, кошти не були виплачені у зв'язку з перебуванням осіб у зоні АТО, установах виконання покарань, за кордоном та зміною місця реєстрації, що свідчить про недосконалість діючих порядків використання коштів.
- 2) Не сплачено кошти грошової допомоги через відсутність згоди щодо визначення одержувачів грошової допомоги та призупиненням здійснення виплат за рішенням суду.
- 3) Відсутністю звернень у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення ОДА та Київської МДА, внаслідок чого членам сімей 3 осіб, які загинули (померли) під час участі в АТО, не було забезпечено виплату одноразової грошової допомоги в загальній сумі 913,5 тис. гривень.

Щодо загального фонду, то також прослідковується неефективне планування. Зокрема є відхилення у розрахунках випадків виплат ОGD, закладено менші суми у паспорті бюджетної програми, хоч розрахунок прив'язаний до прожиткового мінімуму згідно Закону.

Є тенденція за 2016 та 2017 роки, згідно проаналізованих програм, про збільшення кількості виплат ОGD у зв'язку з інвалідністю та зменшення кількості виплат ОGD у зв'язку зі смертю, загибеллю військовослужбовця.

У звіті про виконання бюджетної програми Міністерства оборони України присутня тенденція до зменшення кількості виплат у зв'язку з інвалідністю та смертю (загибеллю). Однак необхідно окремо дослідити причини зменшення кількості таких виплат, так як у звітах не названі конкретні причини.

Є значна проблема саме в кількісних показниках осіб, які мали б право на отримання грошової допомоги у зв'язку зі смертю військовослужбовця. Так в разі смерті особи через захворювання, травми, контузії чи каліцтва, які були отримані під час проходження (виконання обов'язків) військової служби, члени її сім'ї не отримують одноразової грошової допомоги з боку держави, якщо смерть настала після звільнення зі служби, не у статусі військовослужбовця. Навіть при наявності документу, що пов'язує набуття захворювання із захистом Батьківщини, члени сім'ї померлого від захворювання не можуть отримати одноразову грошову допомогу.

Рекомендації

- 1) Вдосконалити діючі порядки використання коштів з метою уникнення випадків не виплати коштів особам, які мають право на їх отримання.
- 2) Усунення випадків повернення грошових коштів, внаслідок недоліків нормативно-правового, організаційного та інформаційного забезпечення.
- 3) Вдосконалити планування та розрахунок сум виплати, аналіз причин зменшення/збільшення виплат, випадків, що надають право на отримання ОВД, кількість осіб, які мають таке право, так як зі звітів про виконання бюджетних програм не видається можливим зрозуміти причини зменшення/збільшення витрат, що призводить до неефективного планування і суперечить правилам складання паспортів бюджетних програм.

РОЗДІЛ 10. ДОПОМОГА

ГРОМАДСЬКИМ ОРГАНІЗАЦІЯМ

ВETERANІВ

Згідно з нормами Бюджетного Кодексу України громадським об'єднанням ветеранів, що мають статус всеукраїнських, надається фінансова допомога за рахунок коштів державного бюджету на виконання ними статутних завдань.

Розмір такої допомоги затверджується щорічно у законі про державний бюджет на відповідний рік за бюджетною програмою КПКВК 2501220 «Фінансова підтримка громадських об'єднань інвалідів та ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та з відзначення Дня пам'яті та примирення, Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні», головним розпорядником якої визначено Міністерством соціальної політики.

Постановою Кабінету Міністрів України від 7 березня 2012 року №176 затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті, на фінансову підтримку громадських об'єднань інвалідів та ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників, інше. (далі – Постанова №176). Кошти за зазначеною бюджетною програмою спрямовані на забезпечення діяльності не тільки громадських об'єднань ветеранів і учасників війни України проти російської агресії, а й на об'єднання осіб з інвалідністю.

Аналіз видатків для надання фінансової підтримки всеукраїнським громадським об'єднанням ветеранів та осіб з інвалідністю (млн. гривень)									
2016 рік				2017 рік				відхилення факту 2017р. від 2016 року	
план	факт	(+;-)	%	план	факт	(+;-)	%	(+;-)	%
81,1	80,1	-1,0	98,8	101,1	92,2	-8,9	91,2	12,1	115,1

У 2016 році за бюджетною програмою КПКВК 2501220 «Фінансова підтримка громадських об'єднань інвалідів та ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та з увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років» використано 80,1 млн. гривень на забезпечення діяльності об'єднань ветеранів та інвалідів. Бюджетною програмою КПКВК 2501220 у 2016 році було забезпечено діяльність 35 громадських організацій ветеранів. Загалом участь у заходах, що здійснювалися громадськими організаціями ветеранів, взяли 103 161 особа.

Згідно моніторингу заходів громадських організацій ветеранів за січень-грудень 2016 року, громадські об'єднання ветеранів, як правило, спрямовують кошти на проведення загальних зборів організації, участь у семінарах, конференціях, святкування Дня Перемоги у Другій світовій війні тощо.³³

Відповідно до звіту бюджетної програми КПКВК 2501220 за 2017 рік на діяльність громадських об'єднань інвалідів та ветеранів було використано 92,2 млн. гривень, з них:

- на фінансову підтримку громадських об'єднань інвалідів та ветеранів було виділено 90,4 млн. гривень;
- на заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників, відзначення Дня пам'яті та примирення, Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні – 0,5 млн. гривень;

³³ Моніторинг заходів, проведених громадськими об'єднаннями ветеранів за січень-грудень 2016 року за рахунок власних коштів та коштів, передбачених у Державному бюджеті України для підтримки громадських об'єднань ветеранів, що мають статус всеукраїнських [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsvv.gov.ua/dostup-do-publichnoji-informatsiji/monitoring-zahodiv-provedenyh-hromadskymy-ob-jednannamy-veteraniv-za-sichen-hruden-2016-roku-za-rahunok-vlasnyh-koshtiv-ta-koshtiv-peredbachenyh-u-derzhavnomu-byudzheti-ukrajiny-dlya-pidtrymk.html>

- на відшкодування громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, витрат на лікування у закладах охорони здоров'я на території України виділено 1,3 млн. гривень.

З виділених коштів на фінансову підтримку громадських об'єднань осіб з інвалідністю та ветеранів лише 16,1 млн. гривень було профінансовано на проведення заходів відповідно до статутної діяльності. Пов'язано це із тим, що деякі громадські організації ветеранів відмовилися від фінансування або ж не проводили жодних заходів.³⁴

Станом на 1 січня 2018 року для фінансування громадських об'єднань ветеранів невикористаними залишились 8,9 млн. гривень.

За пропозицією Міністерства соціальної політики у Законі України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» з метою більш ефективного використання коштів державного бюджету, бюджетну програму КПКВК 2501220 було розділено на дві програми, а саме: окремо фінансова підтримка громадських об'єднань осіб з інвалідністю і КПКВК 2505030 «Фінансова підтримка громадських об'єднань ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та з відзначення святкових, пам'ятних та історичних дат».

Головним розпорядником коштів за бюджетною програмою КПКВК 2505030 залишається Мінсоцполітики, розпорядником нижчого рівня та у деяких випадках відповідальним виконавцем визначено ДСУСВВУАТО, відповідальними виконавцями громадські об'єднання ветеранів, що мають статус всеукраїнських.

14 лютого Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Деякі питання надання фінансової підтримки громадським об'єднанням ветеранів», якою визначено, що кошти, передбачені в бюджеті на фінансову підтримку всеукраїнських громадських об'єднань ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та увічнення пам'яті загиблих під час воєн та військових конфліктів, розподіляються за результатами проведеного конкурсу, а їх розподіл затверджується Мінсоцполітики.

Тобто ця постанова створює новий механізм конкурсного відбору проектів у підтримку ініціатив громадських організацій через подання відповідних пропозицій з тим, щоби фінансувати їхню практичну діяльність в рамках чинного законодавства. Разом з цим усі заходи, які фінансуватимуться за кошти Державного бюджету, проходять через громадську експертизу.

На зазначену мету у державному бюджеті на поточний рік затверджено 20,9 млн. гривень. Конкретні напрями діяльності, а також кількість та перелік громадських об'єднань ветеранів, які будуть брати участь у виконанні бюджетної програми КПКВК 2505030 «Фінансова підтримка громадських об'єднань ветеранів, заходи з відвідування військових поховань і військових пам'ятників та з відзначення святкових, пам'ятних та історичних дат» буде відомим після затвердження її паспорту.

Тенденції та проблеми

Позитивним є те, що на початку 2018 року розпочалося реформування порядку фінансування ветеранських організацій. Адже діюча протягом 2017 року система надання фінансової допомоги громадським організаціям ветеранів та осіб з інвалідністю не відповідала меті соціальної підтримки названих категорій, оскільки кошти витрачалися переважно на статутну діяльність організацій, а саме: на оренду приміщень, забезпечення зарплатою працівників, організацію з'їздів правління тощо. Натомість не фінансувалися потрібні та корисні проекти. Однак, усе ж порядок надання підтримки, затверджений Постановою №176, не містить чітких вимог до організації, яка може отримати бюджетне фінансування. Відсутній також механізм подальшого контролю за використанням виділених коштів.

Висновки та рекомендації

З метою належного контролю за використанням бюджетних коштів, спрямованих на підтримку ветеранських громадських організацій та організацій інвалідів, необхідно:

- 1) Впровадити проектний механізм фінансування ветеранських організацій.
- 2) Проводити моніторинг витрачених коштів.

³⁴ Моніторинг заходів, проведених громадськими об'єднаннями ветеранів у січні-жовтні 2017 року за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України для підтримки громадських об'єднань ветеранів, що мають статус всеукраїнських [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsvv.gov.ua/dostup-do-publichnoji-informatsiji/monitorynh-zahodiv-provedenyh-hromadskymu-ob-jednannuyam-veteraniv-u-sichni-zhovtni-2017-roku-za-rahunok-koshtiv-peredbachenyh-u-derzhavnomu-byud-zhefi-ukrajiny-dlya-pidtrymky-hromadskiyh-ob-jedna.html>

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Розділ 1. Забезпечення житлом учасників війни України проти російської агресії

1) Поступовий відхід від забезпечення житлом різними відомствами та органами, створення єдиної загальнодержавної електронної бази осіб, які потребують покращення житлових умов.

Виконавець: Мінсоцполітики, Міноборони, інші силові відомства, 2018 рік.

2) Розроблення нових критеріїв черговості отримання житла, які будуть враховувати не тільки пільговий статус особи, а й її соціальне та економічне становище; такий підхід дозволить забезпечити житлом у насамперед тих, хто цього найбільше потребує.

Виконавець: Мінсоцполітики, Міноборони, інші силові відомства, 2018 рік.

3) Використання прогресивних механізмів забезпечення житлом; зокрема, розширити коло осіб, які мають право на грошову компенсацію замість житлового приміщення, що дозволить особі самостійно вибрати помешкання й буде стимулом економічної конкуренції на будівельному ринку.

Виконавець: Мінсоцполітики, Міноборони, інші силові відомства, 2018 рік.

4) Для категорій громадян, які можуть частково самостійно оплатити вартість житла, використовувати альтернативні механізми забезпечення житлом, наприклад, через механізми встановлені в Постанові Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2009 року № 140. З цієї метою забезпечити належне фінансування за рахунок оптимізації відповідних програм.

Виконавець: Мінсоцполітики, Міноборони, інші силові відомства, 2018 рік.

5) Забезпечити належну координацію органів та установ – розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів – з метою своєчасного виконання державних житлових програм.

Виконавець: Мінсоцполітики, Міноборони, інші силові відомства, 2018 рік.

Розділ 2. Соціальна і професійна адаптація учасників війни України проти російської агресії

1) Вдосконалити механізм інформування учасників війни України проти російської агресії про можливості соціальної та професійної адаптації та важливість такого процесу.

Виконавець: Мінсоцполітики, ДСУСВВУАТО, 2018 рік.

2) Вирішити проблему професійності органів соціального захисту населення для реалізації дійсно якісної професійної та соціальної адаптації.

Виконавець: Мінсоцполітики, 2018 рік.

3) Вдосконалити якість соціальної та професійної адаптації, передбачати більший спектр професій.

Виконавець: Мінсоцполітики, 2018 рік.

4) Переглянути розмір витрат на одну особу вартості послуг якісної адаптації й чи відповідають такі ціни ринковим, за якісну адаптацію учасників війни України проти російської агресії.

Виконавець: Мінсоцполітики, 2018 рік.

Розділ 3. Психологічна реабілітація учасників війни України проти російської агресії

1) Розробити механізм обліку та ведення статистичних даних щодо кількості осіб, які потребують психологічної реабілітації.

Виконавець: Мінсоцполітики, МОЗ, Міноборони, 2018 рік.

2) Провести інформаційні кампанії для того, щоб роз'яснити можливості та необхідність проходження психологічної реабілітації учасниками війни України проти російської агресії.

Виконавець: Мінсоцполітики, МОЗ, Міноборони, 2018 рік.

Розділ 4. Санаторно-курортне лікування учасників війни України проти російської агресії

Для покращення системи санаторно-курортного лікування учасників війни України проти російської агресії рекомендуємо:

1) Забезпечувати санаторно-курортне лікування учасників війни України проти російської агресії (принаймні тих, які звільнені з військової служби) та членів сімей загиблих у межах єдиної бюджетної програми одного відомства.

Виконавець: Мінсоц, 2018 рік.

2) Надати однакові права особам, які проходять санаторно-курортне лікування, зокрема в частині права обирати санаторій щодо вибору санаторно-курортного закладу.

Виконавець: Мінсоц, 2018 рік.

3) Забезпечити належний рівень моніторингу та звітності щодо потреб у санаторно-курортному лікуванні та кількості осіб, які отримали таке лікування.

Виконавець: Мінсоц, 2018 рік.

4) Налагодити належний рівень взаємодії між Мінсоцполітики, ДСУСБВУАТО та регіональними органами соцзахисту в частині підконтрольності та моніторингу виконання бюджетної програми із санаторно-курортного лікування.

Виконавець: Мінсоц, ДСУСБВУАТО, 2018 рік.

5) Витратити бюджетні кошти виключно на забезпечення ветеранів санаторно-курортним лікуванням, а саме: на виплату грошової компенсації санаторіям за оздоровлення осіб, які пройшли лікування; припинити виділення коштів державного бюджету на господарську діяльність окремих санаторіїв. У цьому контексті вважаємо за доцільне орієнтуватися на досвід медичної реформи, яка передбачає, що фінансування отримуватимуть лікарні за конкретні надані послуги конкретним пацієнтам; кошти, акумульовані у такий спосіб, лікарні на власний розсуд витрачають на свої господарські видатки.

Виконавець: Мінсоц, Мінфін, 2018 рік.

Розділ 5. Медична реабілітація, протезування учасників війни України проти російської агресії

1) Створити прозорий автоматизований механізм обліку потреб протезування/ортезування. Зокрема включити відповідні розділи у державному реєстрі учасників АТО, який веде ДСУСБВУАТО, передбачити електронну чергу.

Виконавець: ДСУСБВУАТО, 2018 рік.

2) Опрацювати можливість використання коштів для регенерації (нарощування) кінцівок.

Виконавець: МОЗ, Мінсоц, Мінфін, 2018 рік.

3) Розробити та затвердити положення про медичну та фізичну реабілітацію. Провести розрахунки щодо видатків необхідних для забезпечення заходів, та визначити альтернативні державному бюджету джерела фінансового забезпечення заходів.

Виконавець: МОЗ, МЕРТ, Мінфін, 2018 рік.

Розділ 6. Медичне забезпечення учасників війни України проти російської агресії

1) Розробити та впровадити механізм моніторингу й контролю за розподілом та використанням субвенції на медичне забезпечення ветеранів місцевими органами влади.

Виконавець: МОЗ, 2018 рік.

2) Забезпечити можливість учасникам бойових дій, які отримали поранення або мають захворювання, пов'язані з виконанням обов'язків військової служби/захистом Батьківщини користуватися відомчими закладами охорони здоров'я. Отже, відсоток витрат на забезпечення права на щорічну диспансеризацію та/чи амбулаторне обслуговування буде забезпечуватись із бюджетів відповідних відомств. Це створить додаткове джерело фінансового забезпечення медичного блоку пільг. Необхідно підтримати розробку та прийняти відповідний законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»³⁵.

Виконавець: Кабмін, 2018 рік.

3) Прискорити реалізацію медичної реформи, яка зможе забезпечити реалізацію медичних пільг, передбачених законом «Про статус ветеранів війни гарантії їх соціального захисту».

Виконавець: МОЗ, 2018 рік.

4) Скоординувати та навести у відповідність окремі напрями системи медичного забезпечення ветеранів війни з метою ефективного розподілу фінансування.

Виконавець: Кабмін, 2018 рік.

Розділ 7. Інші пільги та соціальні гарантії, передбачені законом для учасників війни України проти російської агресії, які не фінансуються із державного бюджету

1) Скасувати архаїчні пільги (на встановлення й користування стаціонарним телефоном, на забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту).

Виконавець: ВР України, 2018 рік.

2) Впровадити альтернативні механізми реалізації пільг, зокрема через монетизацію. Фінансово забезпечити пільги, які передбачені Законом «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Виконавець: Кабмін, Мінсоц, Мінфін 2018 рік.

³⁵ Уряд підтримав законопроект щодо лікування учасників АТО [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2017/12/20/uryad-pidtrimav-zakonoproekt-shhodo-likuvannya-uchasnikiv-ato/>

Розділ 8. Матеріальна допомога учасникам війни України проти російської агресії. Виплата щорічної разової грошової допомоги до 5 травня

1) Розробити, подати та прийняти законопроект щодо внесення змін в Закон України «Про статус ветеранів війни гарантії їх соціального захисту» щодо скасування прив'язки до п'яти мінімальних пенсій у виплатах до 5 травня.

Виконавець: Мінсоц, ВР України, 2018 рік.

2) Визначити необхідність виділення коштів на оплату послуг зв'язку та погашення кредиторської заборгованості за витратами на послуги зв'язку, зважаючи увагу на те, що ці напрями не є показниками успішності програми та не передбачають досягнення цілей та мети бюджетної програми.

Виконавець: Мінсоц, Мінфін, 2018 рік.

Розділ 9. Одноразова грошова допомога в разі інвалідності або загибелі (смерті) учасників війни України проти російської агресії.

1) Вдосконалити діючі порядки використання коштів із метою уникнення випадків невиплати коштів особам, які мають право на їх отримання.

Виконавець: Кабмін, 2018 рік.

2) Усунення випадків повернення грошових коштів, унаслідок недоліків нормативно-правового, організаційного та інформаційного забезпечення.

Виконавець: Кабмін, Мінсоцполітики, Міноборони, інші силові відомства, 2018 рік.

3) Вдосконалити планування та розрахунок сум виплати, аналіз причин зменшення/збільшення виплат, випадків, що надають право на отримання ОGD, кількість осіб, які мають таке право, так як зі звітів про виконання бюджетних програм неможливо зрозуміти причини зменшення/збільшення витрат, що призводить до неефективного планування і суперечить правилам складання паспортів бюджетних програм.

Виконавець: Мінсоцполітики, Міноборони, інші силові відомства, 2018 рік.

Розділ 10. Допомога громадським організаціям ветеранів

З метою належного контролю за використанням бюджетних коштів, спрямованих на підтримку ветеранських громадських організацій та організацій інвалідів, необхідно

1) Вдосконалити та впровадити проектний механізм фінансування ветеранських організацій.

Виконавець: Мінсоцполітики, 2018 рік.

2) Проводити моніторинг витрачених коштів.

Виконавець: Мінсоцполітики, 2018 рік.

АВТОРСЬКИЙ СКЛАД:

Леся Василенко, голова ГО «Юридична Сотня»
Вікторія Лавренюк, експерт ГО «Юридична Сотня»
Христина Ковцун, експерт ГО «Юридична Сотня»
Станіслав Івасик, експерт ГО «Юридична Сотня»
Вікторія Дідач, експерт ГО «Юридична Сотня»
Наталія Войцешина, експерт ГО «Юридична Сотня»

0 800 308 100

legal100.org.ua

facebook.com/yursotnya

facebook.com/groups/legalsotnya

twitter.com/yursotnya

instagram.com/yursotnya

t.me/yursotnya